

Consell Municipal de Benestar Social

2011-2012

Memòria

Ajuntament de
Barcelona

© Ajuntament de Barcelona
Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports
Departament de Participació Social
Consell Municipal de Benestar Social
València, 344, 5è
Tel. 93 413 26 12
cmbbs@bcn.cat
www.bcn.cat/consellbenestarsocial

Realització: hores.com
Octubre de 2012

Índex

Introducció	5
El benestar social i la qualitat de vida de les persones, el centre de l'acció de govern de l'Ajuntament de Barcelona	7
Els cinc eixos d'actuació prioritaris	10
Activitat del Consell	19
Programa dels grups de treball	19
Presentació i difusió de les propostes 2011	20
Premi Consell Municipal de Benestar Social als Mitjans de Comunicació	21
El Consell en xifres	22
Seguiment de les propostes	23
Seguiment de les propostes dels grups de treball al Pla d'inclusió social 2012-2015	24
Informe participatiu: propostes dels grups de treball 2011-2012	29
Programa de treball dels grups del Consell Municipal de Benestar Social	30
Acció comunitària	32
Dones	38
Drogodependències	43
Famílies	49
Gent gran	54
Infància	61
Pobresa	68
Salut	72
Annexos	79
Composició del Plenari 2011-2012	80
Premi Consell Municipal de Benestar Social als Mitjans de Comunicació 2011	83

Introducció

En aquest document trobareu la Memòria del treball dut a terme pel Consell Municipal de Benestar Social corresponent al període 2011-2012 que, des d'una visió àmplia i amb el coneixement i expertesa dels seus participants, elabora propostes i suggeriments adreçats a l'organització municipal per a la millora de l'eficàcia de les actuacions i l'augment de la qualitat de la planificació i l'avaluació de les polítiques de benestar social i qualitat de vida.

Aquesta Memòria recull la síntesi de l'activitat del Consell, les propostes realitzades pels diferents grups de treball durant l'any 2012 i el seguiment de les propostes de l'any anterior.

Durant aquest curs els grups de treball han fet un total de 50 sessions, en les quals han participat un total de 327 persones, que des de les entitats, serveis públics o la universitat han aportat elements per a la reflexió, el debat i l'elaboració de propostes que posteriorment seran trameses als òrgans de govern corresponents i al conjunt de l'organització municipal.

Aquest any ha estat marcat per la participació del Consell, a través dels diferents grups de treball, en l'elaboració dels diferents plans municipals de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports: En primer lloc el Pla per la inclusió social, com a marc estratègic comú, però també el Pla d'infància, el Pla de famílies, el Pla per a la igualtat real i efectiva entre dones i homes, amb aportacions que han contribuït a millorar els futurs plans que orientaran l'actuació municipal en aquest àmbit. Més enllà de les aportacions als plans, les propostes dels grups de treball fan incidència en temàtiques que tenen un impacte directe en la gestió municipal, però també en la de les entitats que en formen part: l'abordatge del maltractament de les persones grans, la prevenció de les situacions de *grooming* i *bullying* en la infància, les perspectives de les empreses d'inserció, l'impacte de la crisi en les dinàmiques familiars i l'abordatge des dels serveis socials bàsics, la prevenció de les relacions abusives amb noies adolescents i joves, noves estratègies de prevenció de les drogodependències amb joves, l'avaluació de l'acció comunitària o la necessària coordinació entre els sistemes de serveis socials i de salut a partir del territori i centrats en la persona.

El seguiment de les propostes realitzades l'any anterior està centrat bàsicament en el treball realitzat amb la valoració i propostes per a l'elaboració del nou Pla d'inclusió social. Durant el curs 2010-2011, tots els grups van treballar de manera transversal el Pla d'inclusió, i això ha permès la incorporació de la majoria de les reflexions i propostes al nou Pla.

Finalment, cal destacar que el Consell es congratula del compromís de l'Ajuntament per incorporar les propostes que sorgeixen dels grups de treball als diferents programes d'actuació municipal.

El benestar social i la qualitat de vida de les persones, el centre de l'acció de govern

El model de ciutat que aquest govern vol impulsar situa el benestar social i la qualitat de vida de les persones en el centre de les seves prioritats. I això té més sentit que mai en un moment de forta crisi econòmica, financera i social.

D'aquesta manera, la lluita contra l'exclusió social, en totes les seves dimensions, és una qüestió de justícia social i la més gran inversió de futur per a la ciutat. L'objectiu del govern és treballar per la inclusió social de totes les persones i fer-ho conjuntament amb totes les entitats socials de la ciutat.

Per avançar en aquest objectiu, el primer any de mandat 2011-2012 s'ha incrementat el pressupost destinat a les polítiques socials, fent especial èmfasi a potenciar la capacitat de resposta a les situacions d'urgència i emergència de persones i famílies generades per l'impacte de la crisi.

Per respondre a l'impacte social d'aquesta situació de crisi, l'Ajuntament ha centrat la seva actuació en cinc eixos prioritaris:

1. Habitatge: accions de prevenció i accions socials
2. Atenció alimentària, per garantir les necessitats alimentàries a les famílies i col·lectius més vulnerables
3. Infància i família, i especialment la infància en risc i en situació de pobresa
4. Ocupabilitat i inserció sociolaboral, per minimitzar els efectes de l'atur
5. Atenció i promoció als col·lectius vulnerables, perquè tothom tingui les condicions adequades per construir el seu projecte de vida

L'increment del pressupost social i d'inversions s'ha centrat en els serveis que impacten directament a la ciutadania. L'any 2012, l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports ha incrementat el pressupost un 8% de mitjana, però pel que fa als programes d'atenció social, l'augment ha estat d'un 14,15 % de mitjana (tot i que en alguns programes arriba a ser molt superior).

Pressupost inicial de l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports*

2011	2012	Diferència	%
116.680.836,32 €	126.728.216,23 €	10.047.379,91 €	8%

* No inclou l'Institut Barcelona Esports (IBE) ni l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD).

Pressupost inicial de l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

2011	2012	Diferència	%
78.747.826,27 €	85.075.723,45 €	6.327.897,18 €	8,0%

Pressupost inicial de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD)

2011	2012	Diferència	%
4.946.564,36 €	7.277.013,97 €	2.330.449,61 €	47,1%

A continuació es destaquen els increments més significatius en el primer any de mandat en el pressupost de l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports:

	2011	2012	Diferència
Àpats en companyia	1.438.158 €	1.543.158 €	7,3%
Menjadors socials	1.659.319 €	2.805.678 €	69,1%
Teleassistència	6.511.925 €	9.224.928 €	41,7%
Servei d'Atenció Domiciliària (SAD)	47.000.000 €	53.000.000 €	12,8%
Centre d'Urgències i Emergències Socials (CUESB)	1.850.623,8 €	4.020.966,85 €	117,3%
Agència de l'Abordatge Integral del Treball Sexual (ABITS)	758.000 €	1.315.000 €	73,5%

Cal remarcar especialment:

- L'augment de més del 12,7% del SAD, que permetrà incrementar un 20% les hores d'atenció.
- L'augment del 41,6% del pressupost de teleassistència.
- L'augment del 69% en menjadors socials.
- La creació d'un fons de 2 milions d'euros per fer front a les contingències socials.
- La creació i ampliació de nous equipaments: 7 nous habitatges d'inclusió, 185 nous habitatges amb serveis per a la gent gran en 3 nous equipaments, creació d'un centre d'allotjament temporal familiar, 135 àpats diaris més que l'any anterior.
- L'aportació addicional per a les beques de menjador a la ciutat: l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports ha passat d'una aportació d'1,5 milions d'euros per al curs 2011-2012, a 2,5 milions d'euros per al curs 2012-2013.

Paral·lelament a l'increment pressupostari i de la inversió pública, s'ha donat també un fort impuls a la potenciació del treball col·laboratiu publicoprivat, mitjançant l'establiment de concerts, convenis o acords amb la xarxa d'entitats del tercer sector i amb la resta d'agents i organitzacions de la ciutat, per tal d'afrontar amb èxit les situacions derivades del complex entorn actual.

En aquest primer any de mandat cal destacar, entre d'altres, que:

- El 37% dels contractes actualment adjudicats són amb entitats del tercer sector, cosa que representa una xifra de 32.897.807 euros.

- S'han signat 169 convenis amb entitats socials, que representa un import de 8.967.368,76 euros.
- S'han atorgat 748 subvencions a entitats per a programes d'atenció social, que signifiquen 3.238.775,76 euros.

Tot aquest desplegament d'estratègies s'articulen i potencien en el marc del Pla d'inclusió social, un pla que s'ha definit amb la societat civil (Acord ciutadà per una Barcelona Inclusiva, consells municipals...) i que també s'executarà per part de l'entramat associatiu i d'entitats i organitzacions de la ciutat, a través del que anomenem el desplegament d'una estratègia compartida de ciutat per a la inclusió social. Aquest Pla està previst aprovar-lo el darrer trimestre de l'any.

A més del Pla d'inclusió social, des de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports s'han elaborat durant aquest any, amb la participació dels diferents col·lectius implicats:

- El Pla estratègic de l'esport 2012-2022, que situa Barcelona com a capital de l'esport i fomenta la pràctica esportiva en tots els àmbits de la ciutadania.
- El Pla per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes 2012-2015, que té com a objectiu ser el full de ruta de l'Ajuntament en el seu propòsit de garantir els drets, la promoció i la igualtat d'oportunitats de les dones, en un escenari futur on dones i homes puguin desenvolupar lliurement les seves capacitats personals i socials, i avançar cap a una societat sense subordinacions, inclusiva i integradora.
- El Pla d'adolescència i joventut 2012-2015, que és el full de ruta que estableix les línies d'actuació que defineixen les polítiques de joventut de l'Ajuntament de Barcelona fins a l'any 2015.
- El Pla d'infància 2012-2015, per dirigir el conjunt de polítiques públiques per al benestar personal, familiar i social dels infants de Barcelona.
- El Pacte per la immigració 2012-2015, que proposa noves mesures adaptades a les necessitats provinents de la crisi econòmica i la davallada dels processos migratoris.

Pel que fa a la perspectiva de planificació, estan en procés d'elaboració el Pla municipal de família i l'Estratègia local amb el poble gitano, i el Pla municipal per a la gent gran.

Finalment, a nivell intern s'ha treballat en la millora de la gestió de serveis i la innovació social per garantir una major accessibilitat, qualitat i equitat dels serveis:

- Amb l'extensió de programes innovadors i comunitaris que impulsen els centres de serveis socials a tota la ciutat (per exemple, el Projecte Radars).
- Amb una millora del temps de resposta d'atenció al ciutadà, disminuint les llistes d'espera als centres de serveis socials. Un primer resultat ha estat una disminució del temps mitjà d'espera de 30 dies, a final de l'any anterior, a 14 dies, el 30 de juny del 2012.
- Amb la recerca de fórmules per millorar els serveis, com per exemple la unificació dels contractes d'àpats a domicili i àpats en companyia.
- Fent avaluacions d'impacte dels serveis, valorant el seu retorn social (com per exemple el servei del SAD, que està sent analitzat amb la metodologia SROI –anàlisi monetària de l'impacte social).

- Impulsant de manera decidida la contractació responsable i aplicant les clàusules socials en la contractació pública, de manera que l'Ajuntament no només subministra serveis, sinó que també redistribueix la riquesa cap a col·lectius més desfavorits de la societat. D'aquesta manera s'ha constituït la Comissió de Contractació Responsable, amb la missió d'ampliar les vies per a la inclusió de clàusules amb contingut social i ambiental en la contractació municipal. Aquesta Comissió està conformada per la gerència municipal i d'altres gerències de diferents àrees i instituts municipals, i una Comissió Mixta de Contractació Responsable –creada a l'octubre d'aquest any– on participen representants dels diferents sectors implicats (tercer sector, sindicats, patronal i d'altres).

Els cinc eixos d'actuació prioritaris

Habitatge

Pel que fa als eixos d'actuació prioritzats aquest any, cal destacar la lluita contra la pèrdua d'habitatge per part de persones o famílies que no en poden pagar el lloguer o la hipoteca i atendre millor les persones i famílies que han estat desnonades.

L'Ajuntament ha afrontat aquesta situació des de dos vessants: les polítiques de prevenció de desnonaments per dificultats econòmiques i les accions socials.

Prevenció de desnonaments

El novembre del 2011 es va aprovar una mesura de govern amb l'objectiu de reduir el nombre de desnonaments, atendre el millor possible les persones que ja han estat desnonades, i fomentar la informació sobre els recursos existents en matèria d'habitatge.

- Des del 3 de maig del 2012 està en marxa el protocol de col·laboració amb el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per posar en contacte el ciutadà afectat per processos de desnonaments amb els serveis municipals.
- S'ha signat un conveni amb el Col·legi de Procuradors perquè els desnonaments que s'hagin de produir a la ciutat siguin comunicats amb antelació als serveis socials amb l'objectiu que aquests puguin actuar amb previsió en tots els casos en què es vegin afectades famílies amb una greu situació de vulnerabilitat, si aquestes donen el seu consentiment.
- S'han incrementat un 20% les hores d'atenció i assessorament jurídic a les oficines d'habitatge.
- S'ha incrementat el fons econòmic destinat a atendre a les famílies que han generat deutes d'habitatge, per part l'Àrea de Qualitat de Vida Igualtat, per tal de poder fer front a situacions puntuals de dificultat econòmica a fi de poder mantenir la vivenda.

Accions socials

En el marc de la coordinació de les polítiques d'habitatge amb les de serveis socials, cal destacar igualment el treball conjunt fet en el si de la Comissió Mixta de Desnonaments amb l'ampliació de serveis a les oficines d'habitatge de Barcelona per intermediar en els conflictes derivats del lloguer, la definició dels nous centres d'allotjament familiar o l'impuls a programes concrets d'habitatge social adreçats a col·lectius en risc d'exclusió.

- Als serveis de caire social que ja s'estaven oferint a les oficines d'habitatge de Barcelona, s'ha afegit un nou Servei de Mediació entre propietaris i llogaters per part del Consorci d'Habitatge de Barcelona, per tal d'evitar els procediments judicials instats pels propietaris dels habitatges en aquells casos en els quals és possible arribar a una solució alternativa i satisfactòria per a ambdues parts.
- Consolidació del Fons d'Habitatge de Lloguer Social, és a dir, el parc públic de lloguer en què l'usuari paga segons la seva capacitat econòmica i, per tant, ofereix alternatives d'habitatge social per a col·lectius vulnerables (dones víctimes de violència masclista, persones amb discapacitat, persones socialment vulnerables i gent gran) i els habitatges per a emergències.

El Fons d'Habitatge de Lloguer Social disposa de 1.639 habitatges dels quals, des de la seva creació, 442 s'han adjudicat mitjançant la Taula d'emergències socials, 1.130 han estat per a gent gran i 67, per a la resta de col·lectius vulnerables.

- Des de l'1 de gener fins al 31 d'agost l'Institut Municipal de Serveis Socials ha facilitat ajuts a famílies per un import total d'1.847.896,74 euros. En un 67,4% han estat ajuts per a temes relacionats amb l'habitatge (pagaments de lloguer, evitar desnonaments, pagaments d'allotjament, arranaments, etc.).
- Habitatges d'inclusió de gestió municipal: des del Patronat de l'Habitatge s'han atorgat 13 pisos de protecció oficial per a la inclusió de persones vulnerables i dones, fins al setembre del 2012.
- Conveni amb Càritas per millorar l'atenció a les famílies amb problemes en l'àmbit de l'habitatge o que pateixin processos de desnonaments.
- Nou Centre d'Allotjament Temporal Familiar, amb 26 unitats habitacionals amb capacitat per a 1-4 persones, que està previst posar en marxa al desembre del 2012. Està destinat a atendre famílies vulnerables que travessin situacions d'urgència social, per pèrdua d'habitatge.

Atenció alimentària

Un dels impactes més directes de la crisi és la dificultat de les persones i famílies per cobrir les necessitats socials bàsiques. En aquest sentit, una de les prioritats durant aquest any ha estat el de garantir la seguretat alimentària de les famílies i col·lectius més vulnerables, mitjançant una sèrie d'actuacions:

- Ampliació de tres menjadors del Servei d'Àpats en Companyia per a la gent gran (95 places més), passant de 21 a 24 menjadors i de 746 places a 841.
- L'increment del pressupost de menjadors socials d'un 69% (s'ha passat d'1.659.319 euros a 2.805.678 euros). Això significa passar de 1.106 àpats diaris l'any 2011 a 1.241 àpats diaris l'any 2012, amb un increment de 135 àpats diaris en menjadors socials.
- L'increment de l'aportació addicional municipal (Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports i Gerència d'Educació) de suport a famílies a través de beques de menjador ha passat de 2,4 milions d'euros el curs 2011-2012 a 4,9 milions d'euros el curs 2012-2013.

Infància i família

S'ha volgut fer especial èmfasi en les necessitats d'infants i famílies, tant des d'una perspectiva preventiva com des de l'atenció a les situacions de risc o pobresa detectades des dels diferents serveis municipals.

- Amb l'augment de la xarxa de centres oberts a la ciutat de Barcelona amb la incorporació de centres nous en conveni amb entitats del tercer sector i un increment pressupostari del 14,72% (86.030,24 euros), amb una aportació econòmica total en els convenis de 670.082 euros. De manera que al 2012 es compta amb 19 centres oberts distribuïts per diferents barris, que ofereixen 1.203 places diàries amb una atenció mínima d'inscrits de 1.907 infants.
- Amb la millora de l'organització de la campanya d'estiu per atendre el 100% de les demandes d'ajuts econòmics que s'ajustin a normativa. L'estiu del 2012 s'han rebut 5.917 sol·licituds de les quals s'han atorgat 5.404 (la resta no s'ajustaven al criteris establerts), que suposa un import de 782.419,14 euros.
- La implementació del Projecte PAIDOS d'atenció integral i integrada a famílies amb infants menors de sis anys en situació de pobresa i/o de risc d'exclusió, conjuntament amb Càritas Diocesana de Barcelona, en dos districtes: Ciutat Vella (Barceloneta) i Nou Barris (Turó de la Peira). La ciutat comptarà amb dos nous equipaments per atendre la pobresa infantil, el primer dels quals ja ha entrat en funcionament.
- Amb l'enfortiment dels serveis d'atenció a la infància i adolescència. A Barcelona hi ha 92 professionals que treballen en 13 equips i actuen en els 10 districtes de la ciutat. El 2011 es van atendre 3.733 menors derivats per la Direcció General d'Atenció a la Infància, pels Serveis Socials d'Atenció Primària i per la Fiscalia i els Jutjats.

Menors en situació de risc social atesos pels equips d'atenció a la infància i adolescència (EAIA), 2011

<i>Districte</i>	<i>Població de 0-17 anys</i>	<i>Distribució de la població de 0-17 anys per districte</i>	<i>Menors atesos</i>	<i>Distribució dels menors atesos per districte</i>	<i>Taxa d'atenció per 1.000</i>
Ciutat Vella	12.422	5,6%	761	20,4%	61
Eixample	32.315	14,5%	247	6,6%	8
Sants - Montjuïc	24.019	10,8%	452	12,1%	19
Les Corts*	10.951	4,9%	201	5,4%	6
Sarrià - Sant Gervasi*	25.407	11,4%			
Gràcia	15.363	6,9%	108	2,9%	7
Horta - Guinardó	23.100	10,4%	420	11,3%	18
Nou Barris	23.992	10,8%	537	14,4%	22
Sant Andreu	21.285	9,6%	434	11,6%	20
Sant Martí	34.004	15,3%	463	12,4%	14
No consta			110	2,9%	
Barcelona	222.858	100%	3.733	100%	17

* Un EAIA per als dos districtes.

Ocupabilitat i inserció sociolaboral

Per tal de minimitzar els efectes de l'atur s'ha treballat per incrementar les oportunitats d'ocupació de les persones i perquè estiguin preparades per inserir-se laboralment. Amb aquest objectiu els esforços durant aquest any s'han centrat en:

Col·lectius amb risc d'exclusió social

El Programa d'Inserció Sociolaboral, adreçat a persones amb risc d'exclusió (persones derivades dels serveis socials) per facilitar-los l'accés al mercat laboral, ha incrementat durant l'any 2012 el nombre de persones que es poden atendre, i ha passat de 350 a 414 persones.

També s'inicia un nou programa personalitzat d'orientació i recerca de feina per a persones entre 40 i 60 anys aturades i que han treballat en feines poc qualificades i amb un baix nivell formatiu. La previsió és atendre 1.000 persones amb aquest perfil derivades bàsicament des dels serveis socials.

Inclusió laboral de persones amb discapacitat

El plenari del Consell Municipal ha aprovat una declaració institucional on reafirma el seu compromís amb el model d'atenció per a les persones amb discapacitat d'acord amb la Convenció Internacional dels Drets de les Persones amb Discapacitat, i considera prioritàries les mesures per a la integració en el món laboral ordinari o als centres especials de treball (CET). I es demana a l'Estat que garanteixi els recursos econòmics necessaris per tal de preservar les polítiques d'ocupació per a les persones amb discapacitat, i estudiar alternatives i mesures que promoguin l'ocupació de les persones amb diversitat funcional, modificant les lleis que sigui necessari per dur-ho a terme.

Amb aquesta declaració institucional l'Ajuntament de Barcelona s'ha compromès a:

- Garantir el funcionament de l'Equip d'Assessorament Laboral com a servei impulsor de polítiques municipals per a la inserció de persones amb diversitat funcional en el sector públic i en l'empresa privada.
- Continuar impulsant la Mesura de Govern de Contractació Responsable, i en especial, la reserva social per contractes a favor dels CET i empreses d'inserció.
- Fer un seguiment exhaustiu del compliment de la legislació vigent, quant a la integració laboral d'aquest sector, a les empreses proveïdores de servei de l'Ajuntament.

S'ha convocat també una taula de treball amb les entitats per trobar mecanismes per continuar promovent la inclusió laboral a la ciutat.

S'està col·laborant en projectes d'entitats que fomenten la inserció laboral de persones amb discapacitat en l'empresa ordinària mitjançant ajudes econòmiques.

Inserció laboral de dones que exerceixen la prostitució

En el marc de les accions impulsades per evitar el consum de prostitució a l'espai públic, s'ha incrementat l'atenció social a les persones que exerceixen la prostitució, i especialment el suport als processos d'inserció laboral. S'ha incrementat el pressupost de l'agència ABITS (Agència per a l'Abordatge Integral del Treball Sexual) un 73,48%. En concret, l'any 2012, 40 dones estan fent l'itinerari d'inserció laboral, de les quals 14 han acabat i han trobat feina.

Programa de recuperació acadèmica d'alumnat de 16 a 19 anys per promoure'n la qualificació i inserció laboral

Davant l'elevat percentatge de fracàs escolar en educació bàsica i obligatòria, el fenomen dels joves d'entre 18 i 24 anys que ni treballen ni estudien, i l'elevada taxa de desocupació, l'Ajuntament ha abordat aquesta situació amb accions a curt termini per tal de donar resposta als problemes, però també aportant propostes i iniciatives preventives, millorant l'oferta formativa dels PQPI (Programa de Qualificació Professional Inicial) i les passarel·les d'inserció i de continuïtat d'itineraris d'estudis. Els PQPI són uns itineraris formatius establerts per garantir la inserció dels joves i les joves que han finalitzat l'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) sense haver obtingut el títol de graduat. L'Ajuntament de Barcelona reforça l'oferta pública de PQPI amb 546 places més, promovent 33 grups més de PQPI a la ciutat, dels quals 3 van adreçats a joves amb necessitats d'educació especials.

L'execució d'aquestes actuacions s'ha fet de forma coordinada entre el Consorci d'Educació de Barcelona, l'Institut Municipal d'Educació, l'Institut Municipal de Serveis Socials i la Fundació BCN Formació Professional, establint diferents circuits de derivació entre aquests organismes.

Aquestes mesures permetran arribar a 1.214 joves que no han assolit l'etapa de l'ESO de la ciutat de Barcelona per al curs 2012-2013. Els programes que s'han ofertat aquest curs han estat:

- Programes als centres públics: 30 PQPI
- Programes cofinançats: 33 PQPI
- Programes Fons FEDER: 4 PQPI
- Altres programes de simulació empresarial (SE): 4 PQPI

Atenció i promoció als col·lectius vulnerables

Serveis socials bàsics

En aquest àmbit cal destacar l'esforç realitzat des dels serveis socials bàsics per donar resposta a tota la població de forma territorialitzada.

A llarg de l'any 2011 s'han atès 64.514 persones en els centres de serveis socials. La tendència dels darrers anys ha estat la d'un augment progressiu de les persones ateses, passant de les 44.943 persones usuàries l'any 2007 a les 64.514 de l'any 2011.

Serveis bàsics d'atenció social primària. Persones ateses, 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Persones ateses	44.943	51.018	55.188	61.300	64.514

Aquest augment s'explica a partir de l'impacte de l'actual situació socioeconòmica i de la posada en marxa de les actuals Llei de Serveis Socials, Llei de l'Autonomia Personal i d'Atenció a la Dependència i la nova Llei dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència.

Població atesa als centres de serveis socials per districte. 2011

<i>Districte</i>	<i>Població</i>	<i>Persones ateses</i>	<i>Persones ateses / població</i>
Ciutat Vella	104.056	7.843	7,54%
Eixample	264.997	9.493	3,58%
Sants - Montjuïc	182.771	7.662	4,19%
Les Corts	82.340	2.306	2,80%
Sarrià - Sant Gervasi	144.791	3.100	2,14%
Gràcia	121.430	4.497	3,70%
Horta - Guinardó	169.512	6.554	3,87%
Nou Barris	167.548	8.969	5,35%
Sant Andreu	146.956	5.308	3,61%
Sant Martí	231.584	8.782	3,79%
Barcelona	1.615.985	64.514	3,99%

Segons les dades del 2011, i per franges d'edat, el 43% de les persones ateses a la ciutat tenen 65 o més anys. Els infants fins a 14 anys representen el 3,6%, i els joves de 15 a 25 anys, el 6,4%. El 64,9% són dones i el 35,1%, homes. La població amb discapacitat representa el 7,11% del total de persones ateses.

El motiu més freqüent de les visites als centres de serveis socials és de tipus econòmic i representa el 30,8% de les problemàtiques plantejades. El 25,6% de les persones ateses presenten qüestions relacionades amb la salut (bàsicament situacions de dependència); el 18%, de tipus laboral; el 12,6%, problemes de relació, i el 4,7%, problemes relacionats amb l'habitatge.

Atenció a les persones sense llar

Els serveis adreçats a les persones sense llar pretenen aconseguir el màxim grau d'autonomia de les persones, mitjançant una atenció integral amb itineraris personalitzats d'inclusió social i relacional.

Els equips del Servei d'Inserció Social (SIS) i del Servei d'Atenció Social a Persones Itinerants (SASPI) van atendre durant l'any 2011 4.673 persones (un 3,5% més que l'any anterior).

Les persones ateses en els diferents serveis han estat les següents:

- 3.640 persones acollides en centres residencials
- 262 persones ateses en pisos d'inclusió
- 2.842 persones ateses en centres de dia
- 11.619 persones ateses als menjadors socials i 375.709 àpats servits

Intervenció amb els assentaments

S'ha creat una Comissió d'Assentaments, per impulsar un Pla integral d'assentaments que abordi de forma integral el fenomen dels assentaments de persones itinerants a la ciutat. L'objectiu és trobar solucions a les condicions de vida d'aquestes persones i impulsar les mesures i accions necessàries per tractar el fenomen des de diferents

vessants: l'atenció social, les solucions urbanístiques, d'habitatge, d'inserció laboral, d'escolarització de menors i de salut.

Nou model d'atenció a les urgències i emergències socials

S'ha apostat per un nou model singular i amb projecció metropolitana, un únic centre referencial a la ciutat, que comportarà una inversió de 2 milions d'euros. El nou Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona (CUESB) oferirà, a més de l'atenció psicosocial, l'allotjament temporal en situacions puntuals d'urgència (operació fred, desallotjaments d'urgència...). Això permetrà l'ampliació dels serveis que es presten actualment, atès que disposarà d'espais d'allotjament adaptats per a persones i famílies amb menors que hagin patit alguna situació d'emergència o urgència social.

Pel que fa a l'actuació del CUESB, l'any 2011, va atendre 12.467 persones, tant telefònicament, presencialment, com a domicili.

Persones amb discapacitat

Les persones amb discapacitat són subjectes de drets, i per fer-los efectius s'ha de garantir que puguin fer una vida al màxim d'autònoma possible i independent. L'Ajuntament ha apostat el darrer any per projectes com el de vida independent a través dels serveis d'assistent personal, la mobilitat i l'accessibilitat, o la inclusió laboral i el lleure.

De les actuacions desenvolupades durant el 2011, es destaquen les següents:

Millores en l'accessibilitat física i en la mobilitat a la ciutat

- Es va col·laborar amb l'Àrea Metropolitana i amb Hàbitat Urbà en relació amb els criteris d'accessibilitat dels WC i vestidors de les platges i parcs i jardins, i amb l'Àrea de Medi Ambient per a la millora de l'accessibilitat de la ubicació dels contenidors de brossa.
- Es va donar suport i assessorament per a les millores en la xarxa de transport públic. Cal destacar: dues estacions més amb ascensor (83,5% de les estacions), un 4,3% en obres i un 12% en projecte d'instal·lació. El 100% dels autobusos són accessibles i amb sistema d'informació a l'usuari (SIU). El sistema de pantalles amb informació a l'usuari (PIU) està instal·lat en 200 marquesines (7% més que l'any anterior).
- El servei públic de transport especial va fer 302.809 viatges, donant servei a 3.658 persones (4% més que el 2010).

Promoció de l'autonomia personal i la vida independent de les persones amb discapacitat

- Servei Municipal d'Assistent Personal: col·laboració en la definició i posada en marxa d'aquest servei. Des del maig fins al desembre del 2011 es van donar 13.000 hores d'assistent personal a 19 persones amb discapacitat física.
- Dins el Pla d'habitatge de Barcelona es van cedir per primera vegada 14 habitatges a quatre entitats de persones amb discapacitat. Es van adjudicar 181 habitatges a persones amb discapacitat i es va participar en les comissions de validació i adjudicació d'habitatge.

- La campanya d'activitats de vacances d'estiu 2011 per a infants i joves va cobrir 530 torns d'activitats que van disposar de monitor de suport per a un total de 197 nens i nenes amb discapacitat. També es va donar suport a les famílies de 210 nens i nenes dels 420 torns en casals especials.
- L'equipament municipal Espai de Mar, un espai de platja totalment adaptat amb vestidors, consignes, lavabos i dutxes, té per objectiu fomentar la sensibilització i l'educació ambiental a través de la pràctica esportiva i del lleure inclusius. El 2011 van utilitzar els serveis de bany (lloguer de taquilles, ús de dutxes i WC) 1.770 persones amb discapacitat. També s'hi organitzen tallers adaptats per a centres especials, amb un total de 509 participants.

Salut mental

- L'any 2012 l'Ajuntament ha impulsat i està col·laborant molt activament amb la campanya Obertament, de lluita contra l'estigma i la discriminació de les persones amb trastorn mental als mitjans de comunicació i de formació d'empoderament a persones amb malaltia mental. Aquest projecte es du a terme a partir de la suma de tots els agents implicats (usuaris, familiars, professionals, entitats gestores de serveis, i administracions (Ajuntament de Barcelona, Diputació i Generalitat) implicades.

Altres actuacions significatives

Finalment, cal fer especial esment durant aquest primer any de govern a altres actuacions com són:

Nou enfocament en les polítiques d'immigració

El Pacte per la immigració 2012-2015, presentat el 30 de juliol, proposa noves mesures adaptades a les noves necessitats provinents de la crisi econòmica i la davallada dels processos migratoris. Davant l'aturada d'aquests processos i de l'estancament de la població estrangera, s'ha de fer un nou enfocament sobre les polítiques d'immigració. Els esforços no se centraran en l'acollida, sinó en l'encaix i la integració de les persones que han escollit Barcelona com a la seva ciutat. Cal una comprensió positiva de la immigració i les aportacions humanes, socials i econòmiques que representa.

És rellevant destacar també que s'ha ampliat l'estratègia de lluita contra els rumors: signatura d'un conveni amb la Generalitat i la Diputació per estendre a tota Catalunya l'Estratègia Antirumors.

L'esport, com a eina d'inclusió i cohesió social

L'esport, a més de sector econòmic emergent i de projecció internacional de la ciutat, també té un vessant educatiu, de transmissió de valors que fomenta la cohesió social, i un vessant de promoció de la salut. És per això que el Pla estratègic de l'esport ha impulsat mesures com:

- "L'esport inclou", que vol fomentar la pràctica d'activitat física i esport de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb la resta de la població (amb serveis de suport al vestidor, de formació per a la inclusió esportiva, o d'assessorament pedagògic).

- “Convivim esportivament”, que té com a finalitat potenciar la cohesió social i crear un clima de convivència òptim i estable a través de la promoció de la pràctica esportiva d’infants i joves. Persegueix la integració d’infants i adolescents mitjançant la promoció d’activitats esportives en horari escolar i no escolar, entre tot l’alumnat dels centres educatius de primària i secundària i entre aquells adolescent i joves que no estan en edat escolar i que tampoc treballen. El projecte no persegueix únicament facilitar l’accés a l’activitat física i esportiva sinó que també es vol donar l’oportunitat de formar-se per esdevenir monitors esportius d’aquestes mateixes activitats i, fins i tot, ajudar-los a assumir tasques organitzatives o directives que els permetin crear noves entitats esportives.

Habitatges amb serveis per a la gent gran

L’any 2011 hi havia a la ciutat 1.021 habitatges amb serveis per a la gent gran a 17 equipaments, i a final de l’any 2012 s’arribarà a 1.206 habitatges en 20 equipaments, amb la inauguració durant aquest any dels habitatges de Cibeles (Gràcia), Via Favència (Nou Barris), i Navas de Tolosa (Sant Andreu).

Extensió del projecte radars d’atenció a la gent gran a la ciutat

Aquest projecte, que va néixer al districte de Gràcia (Camp d’en Grassot), té com a prioritat reduir el risc d’aïllament i d’exclusió social de les persones més grans de 75 anys que viuen soles o acompanyades de persones de més de 65 anys, amb la complexitat del seu entorn. Els radars són, en la seva majoria, veïns, comerciants, professionals, i voluntaris que estan en contacte quotidià amb la gent gran.

Les persones grans que participen en el projecte es beneficien diàriament dels seguiment respectuos del seu entorn més proper i del seguiment de la plataforma telefònica del projecte radars, que compta amb la col·laboració de Creu Roja i Amics de la Gent Gran.

S’ha iniciat l’extensió de l’experiència als barris de Sant Gervasi-Galvany, Coll i Vila de Gràcia (Gràcia), i Baix Guinardó, amb la planificació d’implementar-lo a tots els districtes de la ciutat.

El projecte radars forma part dels 55 projectes d’accions comunitàries comptabilitzats a la ciutat a final de l’any 2011, que es desenvolupen en el marc dels serveis socials bàsics dels districtes.

L’Any Europeu de l’Envel·liment Actiu i la Solidaritat entre Generacions

En el marc de la declaració de la Unió Europea determinant l’any 2012 com a Any Europeu de l’Envel·liment Actiu i de la Solidaritat entre Generacions, l’adhesió de l’Ajuntament de Barcelona ha representat consolidar accions o encetar-ne de noves, impulsant un procés d’optimització de les oportunitats de salut, participació i seguretat per tal de millorar la qualitat de vida de les persones a mesura que aquestes envellixen.

Al llarg de l’any, l’objectiu ha estat la sensibilització, difusió i promoció dels valors de l’Any Europeu, i potenciar-los més enllà del 2012, i per això s’han iniciat programes que tindran continuïtat en el temps.

Activitat del Consell

El Consell Municipal de Benestar Social és un òrgan de participació en l'àmbit del benestar social i la qualitat de vida que vol implicar la societat civil en el debat i la cultura del benestar social a la ciutat.

Per al seu funcionament el Consell s'estructura en el Plenari, la Comissió Permanent i els grups de treball, que des d'una visió àmplia i amb expertesa en polítiques socials, elaboren propostes i suggeriments per a la millora de la qualitat de vida a la ciutat.

Aquest any hi ha hagut canvis i renovacions, una nova organització de les àrees de govern i canvis en el si del Consell. Al Consell Plenari s'ha incorporat el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya i s'han acomiadat el Sr. Joan Guix Oliver (expert) i la Sra. Teresa Torns Martín (experta). Pel que fa a coordinadors i coordinadores dels grups de treball, la Sra. Marta Cruells ha donat el relleu a la Sra. Gemma Cánovas en el grup de treball de Dones i el Sr. Ismael Blanco l'ha donat al Sr. Ferran Cortés en el grup d'Acció comunitària. A les persones que deixen el Consell, els agraïm la seva dedicació i col·laboració i donem la benvinguda als nous membres.

Programa dels grups de treball

El programa dels grups de treball ha estat marcat preferentment per aportar propostes i recomanacions als diferents plans i programes que s'inicien a cada nou mandat.

Així, els grups de treball han participat en els processos d'elaboració del Programa d'actuació municipal, el Pla d'inclusió social, i d'altres plans més específics com el Pla municipal d'infància, el Pla municipal de famílies i el Pla per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes.

El pla específic de treball dels grups ha estat:

Acció comunitària

- Generar indicadors o instruments de coneixement que permetin aprofundir en la dimensió comunitària.
- Reconèixer i donar valor a noves formes d'acció social i comunitària, més enllà de les actualment reconegudes.

Dones

- Dona Jove i violència de gènere: prevenció en la reproducció dels estereotips de gènere en l'adolescència i la joventut.
- Dona Jove i relacions afectives: malestar emocional en la població de dones joves.

Drogodependències

- Necessitats emergents detectades des dels serveis.
- Noves estratègies compartides en prevenció.

Famílies

- Els efectes de la crisi econòmica i social sobre les dinàmiques familiars.

Gent gran

- Discriminació i maltractament a les persones grans.

Infància

- Sistemes d'indicadors d'infància i adolescència.
- Oportunitats i riscos en l'ús de les tecnologies / Informació i Comunicació.

Pobresa

- La inserció laboral en temps de crisi.
- Problemàtiques de les entitats que cerquen la inclusió social a través del treball.

Salut

- L'abordatge de situacions de pobresa, aïllament i exclusió social per part de la xarxa social i de salut.
- Models de coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics.

Presentació i difusió de les propostes 2011

Després del Plenari del Consell, celebrat l'1 de desembre de 2011, es va fer la difusió de les propostes presentades pels grups de treball a totes les entitats del Consell Municipal de Benestar Social, a les diferents dependències de l'Ajuntament de Barcelona i a d'altres institucions de la ciutat. El dia 13 de desembre de 2011, la tinent d'alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esport va presentar les propostes a la Comissió de Qualitat de Vida, Igualtat, Joventut i Esports.

Premi Consell Municipal de Benestar Social als Mitjans de Comunicació

El Consell Municipal de Benestar Social va impulsar, l'any 1993, la creació del Premi als Mitjans de Comunicació, per tal de fomentar el periodisme social, cívic, responsable i compromès amb una millor informació i tractament dels problemes socials a la ciutat.

Els premis volen reconèixer, promoure, estimular i divulgar aquesta labor per a cadascuna de les modalitats de la convocatòria.

En l'edició del 2011 la participació ha estat la següent:

<i>Modalitat</i>	<i>Nombre de treballs</i>	<i>Nombre de mitjans o ens</i>
Premsa	6	4
Ràdio	15	4
Televisió	5	3
Internet	10	11
Total	36	22

El lliurament de premis del 2010 va tenir lloc el 30 de gener de 2011 al Saló de Cent.

L'acte de lliurament es pot consultar a: <http://participaciosocial.com/recull2011/>

El Consell en xifres

El Consell Municipal de Benestar Social en xifres

	<i>Total membres</i>	<i>Membres</i>		
		<i>Homes</i>	<i>Dones</i>	<i>Total</i>
Plenari	82	35	47	82
Comissió permanent	37	18	19	37
Grups de treball	327	91	236	327
Convidats i convidades	136			
Total participants	582			
Total entitats participants en el Consell	129			

Sessions de treball del Consell

	<i>Nombre</i>
Plenari	1
Comissió permanent	3
Grups de treball	50

Distribució dels membres dels grups de treball

	<i>Homes</i>	<i>Dones</i>	<i>Total</i>
Acció comunitària	8	32	40
Dones	1	37	38
Drogodependències	20	27	47
Famílies	7	30	37
Gent gran	18	36	54
Infància	11	27	38
Pobresa	14	21	35
Salut	12	26	38
Total	91	236	327

Seguiment de les propostes

Durant el curs 2010-2011 els grups de treball van dur a terme un treball transversal al voltant de l'anàlisi i valoració del Pla municipal d'inclusió 2005-2010, per tal d'identificar les estratègies que calia continuar mantenint o reforçant i aquelles perspectives o idees de futur que caldria incorporar en un nou context per a l'elaboració del Pla següent. El seguiment de les propostes dels grups de treball 2010-2011 respon doncs molt específicament al treball realitzat amb el Pla d'inclusió social.

El nou Pla d'inclusió social 2012-2015 ha estat una de les primeres mesures de govern d'aquest mandat i reflecteix la voluntat que el nou Pla sigui un marc estratègic per a les accions a dur a terme a la ciutat en matèria d'inclusió social, en un moment en què la crisi econòmica està incrementant la vulnerabilitat i la situació de risc d'exclusió de persones i famílies en sectors cada cop més amplis.

Les aportacions i propostes dels grups de treball del Consell Municipal de Benestar Social han estat un dels documents de partida per a l'elaboració del nou Pla d'inclusió 2012-2015, i en concret per elaborar el document base de treball del Pla, de gener de 2012, que ha servit per iniciar un ampli procés participatiu amb les entitats i agents socials de la ciutat.

Aquest procés participatiu també s'ha dut a terme en el marc del Consell Municipal de Benestar Social, com a òrgan privilegiat de consulta i debat. De manera que, durant el primer trimestre de 2012, els grups de treball del CMBS han dedicat una part important del calendari anual a fer aportacions i propostes al document base de treball del Pla, partint del treball realitzat l'any anterior.

S'han fet sis sessions en els grups de treball del Consell Municipal de Benestar Social per fer aportacions al document base del Pla i una sessió a la Comissió Permanent per presentar les aportacions dels grups i el debat. Amb totes les aportacions al Pla fetes pels grups de treball del CMBS s'ha elaborat un document de síntesi. Han participat en el procés un total de 107 persones.

Seguiment de les propostes dels grups de treball al Pla d'inclusió social 2012-2015

El seguiment de les propostes del curs 2010-2011 s'ha centrat, doncs, en l'anàlisi de la incorporació de les propostes al nou Pla, i específicament als punts fonamentals del document base de treball presentat pel procés participatiu:

- La diagnosi (fets i tendències)
- La visió 2015: Barcelona, una llarga trajectòria per la cohesió social
- Els principis rectors del Pla
- Línies estratègiques, objectius i actuacions del Pla

La diagnosi (fets i tendències)

La diagnosi del Pla pren com a referència els indicadors demogràfics i els vuit àmbits de la inclusió social (econòmic, laboral, residencial, formatiu, sociosanitari, relacional, de ciutadania i cultural). Analitza l'estat de la qüestió a la ciutat per tal de definir posteriorment els grans reptes de la inclusió.

Referent a la diagnosi, des del Consell Municipal de Benestar Social es va detectar una insuficiència pel que fa a la perspectiva de gènere, tant en l'estructura del redactat com al fet que hi hagi poques dades desagregades per sexe.

La diagnosi presenta dades seleccionades i acotades –que han permès focalitzar l'atenció en les principals característiques envers la inclusió social de la població de la ciutat– i ha incorporat el màxim de dades desagregades per sexe, tot i que no s'ha incorporat aquesta demanda en totes les dades. I també destaca, a la síntesi diagnòstica, la persistència de les desigualtats de gènere.

La visió 2015: Barcelona, una llarga trajectòria per la cohesió social

Pel que fa a la visió 2015, el Consell Municipal de Benestar Social ha fet un conjunt d'aportacions entre les quals es destaquen:

- La importància de conjugar la prevenció (enfortint els factors que redueixen la vulnerabilitat) amb l'atenció a les persones més pobres i vulnerables, així com de detectar les situacions problemàtiques. I el fet que la prioritització de l'atenció a les persones en situació més crítica no signifiqui un abandonament de polítiques preventives enfocades a sectors amplis de la població.
- La importància de la dimensió comunitària i relacional, i la necessitat de prioritzar l'orientació comunitària.
- La importància que les polítiques inclusives estimulin la solidaritat veïnal i el bon veïnatge, però evitant que la noció de responsabilització de les persones i la comunitat minvi la responsabilitat de l'Administració i que els drets es dilueixin.
- El plantejament d'un model per assegurar i vetllar pels drets de la ciutadania.
- La necessitat d'emfasitzar el benestar i la inclusió social dels infants.
- Abordar l'atenció a les situacions de vulnerabilitat, a les situacions de risc d'entrar a l'espiral d'exclusió. La importància de considerar els impactes dels aspectes sanitaris

en la vulnerabilitat social (reaparició/augment de malalties, increment de la freqüentació dels serveis sanitaris).

- La necessitat d'incidir en els efectes de la crisi pel que fa a l'augment de les desigualtats socials entre els diferents barris de la ciutat.
- Reforçar la visió integral i enfocament transversal de les actuacions (intervencions transversals, transdisciplinàries, transsectorials i interprofessionals). La coordinació entre serveis socials i de salut, és una necessitat peremptòria.
- Articular millor l'acció de les famílies amb l'acció pública. La necessitat de revaloritzar l'acció pública amb el convenciment que juntament amb les xarxes que operen a la ciutat i les famílies es poden generar processos d'inclusió social i abordar les principals necessitats. És important situar la família com a eix de solidaritat i protecció, però al mateix temps amb polítiques públiques que combatin les desigualtats, especialment quan les relacions de gènere plantegen reptes a les famílies que cal respondre des del poders públics.

Aquestes propostes i aportacions respecte a la visió 2015: Barcelona, una llarga trajectòria per la cohesió social han estat majoritàriament recollides al nou redactat del Pla.

La cohesió social a la ciutat s'articula sobre tres bases principals: l'acció pública, les persones i famílies i les xarxes relacionals, i destaca el paper d'una acció pública proactiva, a prop de les persones per garantir prestacions i serveis, i que garanteixi la provisió d'eines i instruments per afavorir un entorn inclusiu i de cohesió.

Les persones i les famílies se situen al centre de les polítiques i dels serveis municipals, reforçant el dret i les possibilitats reals de les famílies d'esdevenir espais d'inclusió social i relacional, en sinèrgia i complementarietat amb la resta d'àmbits.

Pel que fa a les xarxes relacionals, se'ls reconeix el rol fonamental en la inclusió, ja que actuen com a espais de socialització i integració en la vida cívica, i faciliten la mobilització de suports solidaris quan alguna persona de la xarxa es troba en dificultats. Així com el paper de la potent xarxa d'entitats del tercer sector que realitza una acció bàsica per promoure la inclusió social de totes les persones que conviuen a Barcelona.

El Pla prioritzarà i posarà l'èmfasi en les necessitats concretes de les persones més vulnerables, amb especial incidència en la infància i adolescència, però també aposta per treballar la prevenció, centrada en dos moments de l'espiral d'exclusió, en la fase prèvia o inicial de l'exclusió social i endegant estratègies de xoc adreçades a evitar la cronificació de les situacions d'exclusió.

Pel que fa a la dimensió comunitària, el Pla vol abordar respostes als barris des de la proximitat i l'acció amb la comunitat. Aquesta proximitat és essencial perquè l'exclusió té una dimensió territorial molt important i perquè les actuacions per a la inclusió s'han de realitzar en el barri i des del barri. Per tant, la participació dels districtes, dels equipaments del territori i de les entitats del barri juntament amb el treball comunitari serà la norma general de les actuacions. El Pla per a la inclusió es desplegarà per districtes.

Finalment el Pla contempla una visió integral i un enfocament transversal en les actuacions per resoldre amb eficàcia situacions que són, per definició, multifactorials. Pel que fa als serveis públics, caldrà coordinar accions entre totes les àrees i departaments que treballin per la qualitat de vida i la igualtat.

Els principis rectors del Pla

Pel que fa als principis rectors del Pla, el Consell va destacar en l'anàlisi:

- El grau de coincidència amb bona part dels valors i principis que inspiren els continguts del document base de treball del Pla d'inclusió social, destacant el plantejament de la universalitat, solidaritat i accessibilitat dels drets socials. En general, els diferents grups no van apostar per donar prioritat a donar al Pla una perspectiva metropolitana.
- Es van destacar aquells principis rectors més prioritaris des de la perspectiva de l'acció comunitària, com són els de participació i coresponsabilitat; transversalitat i integralitat; governança innovadora, i proximitat. Encara que es considera que aquests principis no es visualitzen prou en la definició de les accions, especialment el principi rector de la proximitat.
- Es planteja la necessitat d'operacionalitzar millor conceptes amb lectures molt diverses com ara la coresponsabilitat. Si es parla de participació i coresponsabilitat, es proposa afegir el principi de transparència.
- Respecte al principi rector de priorització de la família, es va aportar que calia fer-ho compatible amb els drets individuals; també es va plantejar la importància de parlar de famílies i evitar el singular "família" atenent la diversitat d'estructures familiars existents i l'augment de llars unipersonals. En relació amb aquest principi, el grup de Famílies va fer una proposta de redactat alternatiu: "La família és el primer nucli de convivència intergeneracional, de cura, solidaritat i transmissió de valors. Les relacions familiars i els vincles positius que s'hi acostumen a establir faciliten el desenvolupament de cada individu en el marc d'una societat de referència. A la nostra societat ha augmentat la diversitat familiar, tant des d'un punt de vista estructural com cultural. A més, l'anàlisi de les relacions familiars i dels recursos econòmics a què tenen accés les llars o unitats familiars mostra l'existència d'importants desigualtats intrafamiliars i interfamiliars. De manera que la política social ha de donar resposta a les necessitats socials de les persones i les seves famílies i, en especial, a les necessitats de les més vulnerables per potenciar-ne l'autonomia. Per poder fer una política social efectiva i preventiva cal que els plans i programes d'acció municipal treballin des de tres línies bàsiques: la individual, la familiar i la comunitària. Cal donar suport a les famílies en les seves funcions de criança, protegint els drets dels infants; cal donar suport a les famílies en les seves funcions de cura al llarg de la vida, protegint els drets de la gent gran; cal promoure recursos per lluitar contra la pobresa de moltes famílies; cal promoure mesures a favor de la conciliació de la vida familiar i laboral que no carreguin més pes a les dones. En aquest sentit, cal promocionar també una nova cultura del temps i del treball a la vida quotidiana que també ajudi a articular la vida familiar, laboral i la participació social."
- Finalment, es demanava revisar la perspectiva de gènere en els principis, per exemple al principi d'enfocament de cicle de vida.

Els principis rectors del Pla han estat modificats en concepte, contingut i numeració seguint les aportacions i propostes del procés participatiu. Els principis rectors del Pla són deu:

1. Universalitat, solidaritat i accessibilitat dels drets socials
2. Prevenció i proactivitat
3. Integralitat i transversalitat
4. Participació, consens i coresponsabilitat
5. Proximitat
6. Enfocaments a persones i famílies
7. Intervencions adequades al cicle de vida
8. Igualtat en la diversitat
9. Coordinació interinstitucional
10. Eficiència, transparència i gestió innovadora i àgil

Per tant, s'han incorporat les aportacions dels grups de treball en gran mesura, i la proposta de redactat del grup de Famílies ha estat incorporada íntegrament al Pla.

S'ha recollit la proposta d'operacionalitzar millor els conceptes i s'ha fet una millor definició de tots els principis. S'ha incorporat també el concepte de "transparència" en el desè principi: "En aquest sentit, la transparència ha de ser un altre principi de la nostra manera de treballar. Amb eficiència i transparència podrem veure què hem fet bé i què no. I és en aquest sentit que podem parlar de gestió innovadora."

També s'ha redefinit el principi quart, de participació, consens i coresponsabilitat: "Serà mitjançant la participació social que assolirem majors consensos polítics i socials, els quals ens permetran apel·lar a la coresponsabilitat com a principi d'actuació de la ciutat, coresponsabilitat que ha de ser proporcional al rol i competències de cada actor dins la societat."

Pel que fa al principi setè, d'intervencions adequades al cicle de vida, el Pla recull una modificació de continguts i s'ha incorporat la perspectiva de gènere: "L'enfocament del cicle de vida suposa que els poders públics estiguin alerta als riscos que cada moment vital pot suposar per a una persona en termes d'exclusió. Actualment el cicle de vida compta amb un conjunt de fluctuacions que fins ara no s'havien tingut present des de l'esfera política. Així, la mobilitat geogràfica, el canvi de feina periòdic i la precarietat en les relacions de parella i familiars, obliga els poders públics a atendre els diferents períodes vitals d'una persona com a eina preventiva. Hem de dur a terme intervencions adequades al cicle de vida per enfortir el caràcter preventiu de la política social, per trencar amb la transmissió intergeneracional de la pobresa i l'exclusió i, en darrer lloc, per millorar la qualitat de vida i la gestió del temps dels ciutadans."

Línies estratègiques, objectius i actuacions del Pla

El document base de treball del Pla de gener de 2012 no pretenia ser un document tancat i en aquest sentit no presentava una estructura definitiva d'objectius i accions, sinó una anàlisi de reptes i orientacions estratègiques i una primera proposta de mesures.

En aquest sentit, les aportacions del Consell al document base de treball del Pla, amb relació als reptes i orientacions estratègiques del Pla, i fruit també de les aportacions realitzades en el procés de participació amb diferents agents, han finalitzat en una profunda reestructuració del Pla, amb una nova estructura de línies estratègiques, objectius i actuacions del Pla: 76 objectius i 163 actuacions que impliquen tota l'Administració municipal, altres administracions, el teixit associatiu i la ciutadania, i que no es recullen en aquest informe per la seva amplitud.

Les aportacions i propostes dels grups de treball del Consell Municipal de Benestar Social han estat recollides en un 80%, i això representa un grau important d'incorporació de les visions diverses que aporten els grups del Consell.

La redacció definitiva del nou Pla d'inclusió 2012-2015 serà presentada al Consell Plenari Municipal dins el darrer trimestre de l'any. El nou Pla ha estat el resultat d'un ampli procés participatiu, que ha culminat en l'elaboració d'un document renovat que compta amb aportacions del conjunt dels agents socials, i amb un ampli consens. Però un dels elements més significatius del Pla serà la seva forma de desplegament, amb una visió territorial i amb la participació en l'execució d'entitats i organitzacions de la ciutat, a través del que s'anomena el desplegament d'una Estratègia compartida de ciutat per a la inclusió social.

**Informe participatiu:
propostes dels grups
de treball 2011-2012**

Programa de treball dels grups del Consell Municipal de Benestar Social

2011 / Gener 2012

Febrer 2012

Març 2012

	2011 / Gener 2012	Febrer 2012	Març 2012
Acció comunitària	26/1 Plantejament i elaboració del programa del curs.	23/2 Pla d'inclusió social 2012-2015. Anàlisi del document base. Proposta de guió per a un relat i/o avaluació d'una experiència d'acció comunitària.	22/3 <i>Presentació de l'experiència comunitària de Besòs Maresme</i> , a càrrec d'Amor González, tècnica de barri del barri de La Marina.
Dones		1/2 Plantejament i elaboració del programa del curs. 29/2 Prevenció de dones joves (I): presentació dels programes <i>Violència: tolerància zero</i> de l'Obra Social "la Caixa" (Elena Saura) i <i>Tallers de relacions igualitàries i sense violència entre nois i noies joves</i> de l'Associació Benestar i Desenvolupament (Nausica Castelló).	28/3 Estudi <i>Prevenció de la violència de gènere en l'adolescència</i> , a càrrec de Margarita Petit i Montserrat Prat, infermeres de l'Hospital de Mataró.
Drogo-dependències	9/1 Presentació a càrrec de la delegada de Salut, Cristina Iniesta. Plantejament i elaboració del programa del curs.	13/2 <i>Presentació de l'Informe de Salut de Barcelona 2010. Dades sobre consum de drogues</i> , a càrrec de M. Teresa Brugal, cap del Servei de Prevenció i Atenció a les Drogodependències.	12/3 <i>Noves necessitats emergents detectades en els serveis</i> , a càrrec de Josep Rovira, director del CAS de Sants, i Igor Bacovich, coordinador-monitor de l'equip de nit del servei de reducció de danys del SAPS de Creu Roja.
Famílies	9/1 Plantejament i elaboració del programa del curs. 23/1 Presentació de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats, a càrrec de la regidora Irma Rognoni.	13/2 <i>Seguiment del Pla de l'habitatge del Consorci de l'Habitatge de Barcelona</i> , a càrrec d'Eva Jou, assessora del gerent adjunt d'Habitatge i secretària del Consell de l'Habitatge Social de Barcelona.	12/3 <i>Balanç del Programa Municipal de Famílies 2006-2010</i> , a càrrec de Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.
Gent gran	29/11 Plantejament i elaboració del programa del curs.	7/2 <i>Discriminació, abús i maltractament: conceptes, ambigüitats i paradoxes</i> , a càrrec de Carmen Domínguez Alcón, doctora en Sociologia, investigadora i professora del Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions de la Universitat de Barcelona. 21/2 <i>Presentació de la Mesura de Govern de l'Any Europeu de l'Envel·liment Actiu i de la Solidaritat Intergeneracional</i> , a càrrec d'Assumpció Roset, comissionada de Gent Gran.	20/3 Presentació sobre l'activitat realitzada en el període 2009-2011 per les entitats membres del grup relativa a la discriminació i el maltractament.
Infància	13/12 Plantejament i elaboració del programa del curs. 17/1 Procés participatiu del Pla d'inclusió social 2012-2015 de la ciutat de Barcelona.	7/2 <i>Sistemes d'indicadors. Presentació del CIIMU</i> , a càrrec de Carme Gómez, directora del CIIMU. <i>Línies de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats</i> , a càrrec de la regidora Irma Rognoni.	20/3 <i>L'ús de les tecnologies i les seves conseqüències</i> , a càrrec de Cristina Pulido, doctora del Gabinet de Comunicació de la UAB.
Pobresa	Octubre/novembre Participació i propostes per al nou Pla d'inclusió social 2012-2015 de la ciutat de Barcelona. 11/1 Participació i propostes per al nou Pla d'inclusió social 2012-2015 de la ciutat de Barcelona.	8/2 Plantejament i elaboració del programa del curs. Participació i propostes per al nou Pla d'inclusió social 2012-2015 de la ciutat de Barcelona.	7/3 <i>Inserció social i laboral en moments de crisi</i> , a càrrec d'Albert Sales, coordinador del grup.
Salut	19/1 Presentació a càrrec de la delegada de Salut, Cristina Iniesta. <i>Presentació de l'Informe de Salut 2010</i> , a càrrec de Xavier Bartoll, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Plantejament i elaboració del programa del curs.	16/2 <i>Aproximació a la situació de la gent gran a la ciutat de Barcelona</i> , a càrrec de Carles Salanova.	

26/4 Presentació del projecte *Lleialtat Santseca*, a càrrec d'Eduard Fernando, membre de la Plataforma Lleialtat Santseca.

7/6 Presentació del Programa *Salut i Barris*, a càrrec de Ferran Daban, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. *Una bona pràctica comunitària: curs d'habilitats parentals al Casc Antic*, a càrrec de Carme Cortina i Natàlia Sagarra, infermeres del Servei de Salut Comunitària de Ciutat Vella, Agència de Salut Pública de Barcelona.

28/6 Projectes d'accions comunitàries en el marc dels serveis socials bàsics 2011. *Pla de treball 2012 de la guia operativa d'avaluació de l'acció comunitària*, a càrrec de Jordi Vizcaino, tècnic de Serveis Socials Bàsics de l'Institut Municipal de Serveis Socials.

Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

25/4 Prevenició de dones joves (II): presentació dels programes "Intervencions en gènere i prevenció" de la Fundació Salut i Comunitat (Gemma Altell) i "Projectes i activitats d'atenció a les dones" de Creu Roja a Barcelona (Neus Mascarell).

23/5 Presentació del programa de la Regidoria de *Dona i Drets Civils*, a càrrec de la regidora Francina Vila.

20/6 Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

7/5 Experiència de prevenció comunitària en l'àmbit de les drogodependències. Presentació del projecte *La Karpa*, a càrrec de Felipe Herrera, tècnic del PDC de Roquetes; Montse Petit, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i Oliver Postigo, educador "A Partir del Carrer" (APC) de Serveis Socials de Roquetes-Trinitat Nova.

18/6 Experiència de prevenció comunitària. Presentació del projecte *Drogues a debat*, a càrrec de Francisco Blázquez, de la Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

16/4 Una visió psicosocial de la crisi: *l'impacte en les dinàmiques familiars*, a càrrec de Lourdes Aramburu, psicòloga del CSS Horta i del CSS Carmel.

14/5 Aportacions per a la creació d'un consell de família, a càrrec de Jordi Grané, cap de Gabinet de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats.

11/6 Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

24/4 Actuacions i previsions de l'Ajuntament de Barcelona en l'abordatge de les situacions de maltractament i desprotecció de la gent gran de la ciutat, a càrrec d'Ester Quintana, responsable del Departament de Gent Gran (Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports), i Vanessa Lirola, treballadora social del Centre de Serveis Socials Bàsics del Guinardó.

22/5 Perspectiva internacional sobre els maltractaments a les persones grans, a càrrec de Mayte Sancho, de la Fundació INGEMA.

26/6 Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

15/5 Presentació del balanç del Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010, a càrrec de Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.

5/6 Aportacions del grup al Pla municipal per a la infància 2012-2015, a càrrec de Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos.

19/6 Presentació dels indicadors d'infància del Quadre de Comandament de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, a càrrec de Carles Salanova, responsable de l'Observatori Social de Barcelona.

Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

11/4 Nou impuls a la contractació responsable: la contractació de col·lectius amb dificultats en el marc de les clàusules socials de l'Ajuntament de Barcelona. *El paper de la Xarxa d'Inserció Sociolaboral*, a càrrec de Lorena Ventura, directora d'Ocupació de Barcelona Activa.

30/5 Darreres reformes en matèria de polítiques d'ocupació i el paper dels serveis públics i privats, a càrrec d'Eduard Rojo, catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la UAB.

27/6 Elaboració de propostes del curs 2011-2012.

19/4 Pobresa i exclusió, amb la participació de:
- Albert Sales, coautor de l'estudi *Itineraris i factors d'exclusió social*.
- Carme Fortea, responsable del Departament de Persones Vulnerables de l'Àrea de Qualitat de Vida. *La xarxa d'atenció a persones sense llar*.
- Ramon Noró, cap de Comunicació de la Fundació Arrels. *L'experiència des d'una entitat*.

17/5 Models de coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics, amb la participació dels equips territorials de:
- Clot/Camp de l'Arpa: Carolina Corral, treballadora social del Centre de Serveis Socials Clot/Camp de l'Arpa; Toni Calero, treballador social de l'ABS Encants, i Montserrat Rovira, directora del Centre de Serveis Socials del Clot/Camp de l'Arpa.
- Poble Sec: Merche Avilés, directora del Centre de Serveis Socials Poble Sec; Bàrbara Mils, treballadora social del CAP de Salut de Les Hortes, i Pepita Rodríguez, treballadora social del CAP Manso i referent de Treball Social Àmbit Barcelona (Generalitat).

21/6 El nou format de l'Informe de Salut, a càrrec de Xavier Bartoll, Agència de Salut Pública de Barcelona.

Elaboració de propostes del curs 2011-2012 presentades a la delegada de Salut, Cristina Iniesta.

Acció comunitària

El programa de treball plantejat per al curs 2011-2012 del grup de treball d'Acció comunitària ha estat menys extens que altres anys, les sessions es van iniciar al mes de gener i es va incorporar el nou coordinador, Ferran Cortès Izquierdo.

Pel que fa als temes a treballar es va acordar continuar amb els tres punts que ja es van definir el curs anterior:

- Generar indicadors o instruments de coneixement que permetin aprofundir en la dimensió comunitària.
- Reconèixer i donar valor a noves formes d'acció social i comunitària, més enllà de les actualment reconegudes.
- Reafirmar la necessitat de continuar treballant amb la perspectiva de l'acció comunitària, malgrat l'actual context de crisi econòmica i de retallades en la despesa pública.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **26 de gener** Plantejament i elaboració del programa del curs.
- **23 de febrer** Pla d'Inclusió social 2012-2015. Anàlisi del document base. Proposta de guió per un relat i/o avaluació d'una experiència d'acció comunitària.
- **22 de març** Presentació de l'experiència comunitària de Besòs Maresme a càrrec d'Amor González, tècnica de barri, del barri de La Marina.
- **26 de abril** Presentació del projecte de la "Lleialtat Santsenca", a càrrec de Eduard Fernando, membre de la Plataforma Lleialtat Santsenca.
- **7 de juny** Presentació del Programa "Salut i Barris" a càrrec de Ferran Daban, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Una bona pràctica comunitària: "Curs d'habilitats parentals al Casc Antic". A càrrec de Carme Cortina i Natàlia Sagarra, Infermeres del Servei de Salut Comunitària de Ciutat Vella. Agència de Salut Pública de Barcelona.
- **28 de juny** Projectes d'accions comunitàries en el marc dels serveis socials bàsics 2011. Pla de treball 2012 de la guia operativa d'avaluació de l'acció comunitària. A càrrec de Jordi Vizcaino, tècnic de Serveis Socials Bàsics de l'Institut Municipal de Serveis Socials.
Elaboració de propostes del Grup de Treball d'acció Comunitària del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat de diferents instruments i coneixements sobre l'acció comunitària. El coordinador va elaborar una proposta de guió per avaluar les accions comunitàries que va ser revisat i modificat pel grup. També s'ha comptat amb experiències que treballen amb diferents actors de la comunitat i s'ha informat sobre els programes i projectes que des de Serveis Socials Bàsics es van portar a terme a la ciutat i les línies de continuat i nova guia per al 2012.

A continuació es detallen els avenços en l'assoliment de cada un dels objectius proposats al llarg del curs.

Generar indicadors o instruments de coneixement que permetin aprofundir en la dimensió comunitària

El grup va treballar sobre una proposta de guió/pauta per avançar sobre la millora de l'avaluació d'experiències comunitàries. L'objectiu és poder oferir aquest guió a les experiències que participen a les diferents sessions per obtenir una primera aproximació a l'avaluació. Aquest objectiu ha estat difícil d'assolir, però el guió continua sent un full de ruta per al grup.

En la reflexió del grup sobre com organitzar l'avaluació es planteja que aquesta ha de recollir els diferents nivells de responsabilitat: territoris, districtes, ciutat..., i que cal aprofitar els coneixements d'avaluació d'altres àmbits, com per exemple els de l'ASPB.

Reconèixer i donar valor a noves formes d'acció social i comunitària més enllà de les actualment reconegudes

Aquest any s'han incorporat al grup de treball representants d'associacions d'acció comunitària i tècnics de diferents plans comunitaris de la ciutat, que han aportat una visió més global i integral des de la proximitat i el debat obert sobre la crisi econòmica i l'impacte sobre les accions comunitàries.

Les experiències que s'han pogut conèixer aquest any no responen al 100% del proposat pel grup, per tant és una proposta a desenvolupar fent èmfasi a recollir les accions que aporten els moviments veïnals. Tot i així s'han presentat experiències municipals de territori, d'altres organitzades des de l'Agència de Salut Pública i un altre menys institucional, com és el de la Lleialtat Santsenca.

En el cas del barri del Besòs, el procés d'organització comunitària s'inicia per impuls del cap de territori del Besòs amb el lideratge organitzatiu d'un grup promotor format per professionals de diversos serveis i entitats del barri. La primera tasca que es va emprendre va ser el desenvolupament d'un diagnòstic participatiu amb el suport de la UAB.

Durant molt temps es treballa entorn de la idea d'un Pla d'equipaments però la iniciativa no acaba de reeixir. Després d'un temps es valora centralitzar el lideratge organitzatiu del procés entorn de l'escola d'adults "Martinet per l'educació" que en aquests moments encara fa aquesta funció.

La Lleialtat Santsenca és una plataforma ciutadana del barri de Sants que es va iniciar el desembre de 2009 entorn de la proposta de recuperació de l'edifici de la cooperativa obrera de consum "Lleialtat Santsenca" que va tenir molta importància en la vida social i cultural del barri durant el primer terç del segle XX. La plataforma s'ha organit-

zat en diversos grups de treball coordinats per un grup motor o coordinador que defineix la proposta d'usos de l'espai que s'ha anat construint a partir d'enquestes als veïns, entrevistes a les entitats i diverses activitats de taller ofertes a tots els veïns. S'ha proposat als tècnics del col·lectiu d'arquitectes LaCol, adherits a la Plataforma, per a l'execució d'aquest projecte. Es valora que una forma de gestió d'equipaments com la gestió cívica pot ser adequada tenint en compte la implicació de les entitats del barri en el projecte.

- Salut als barris: és un programa que es desenvolupa per atendre els problemes de salut dels barris atesos pels plans de barri des del 2004 arreu de Catalunya. Per al desenvolupament de l'acció als barris destinataris se segueix, a grans trets, aquest procés: constitució d'un grup motor, diagnòstic participatiu i seguiment i avaluació. Es valora la importància d'implicar la comunitat en el programa per tal que sigui possible que aquests grups es mantinguin.
- "Curs d'habilitats parentals al Casc Antic". El projecte sorgeix arran de detectar la necessitat de potenciar les habilitats parentals en el Diagnòstic de Salut realitzat en el marc del Programa "Salut i barris".

Es crea un grup motor i un grup de famílies dinamitzat per un psicòleg i una treballadora social dels Serveis Socials i dues infermeres que fan un paper d'observació. L'avaluació del curs és positiva pels aprenentatges assolits i la continuïtat del grup. Encara que es reconeix que finalment els pares i mares que participen ja tenien bones habilitats parentals. Es proposa redirigir els cursos de parentalitat per arribar a les famílies necessitades.

Reafirmar la necessitat de continuar treballant amb la perspectiva de l'acció comunitària, malgrat l'actual context de crisi econòmica i de retallades en la despesa pública

Des de l'Institut Municipal de Serveis Socials es va informar al grup de treball sobre els projectes d'accions comunitàries en el marc dels serveis socials bàsics de 2011 i el Pla de treball 2012 de la guia operativa d'avaluació de l'acció comunitària.

S'informa que en breu estarà disponible el document "Accions comunitàries en els projectes de Serveis Socials Bàsics. Recull 2011", on se senyala que s'ha passat de 38 projectes del 2009 a 55 el 2011 i amb una participació total de 330 entitats. Per temes, predominen els projectes i accions del bon veïnatge, la formació i la salut adreçats a la població en general, i en particular a la joventut i a la gent gran... Aquest increment vol donar resposta, sobretot en temps de crisi, a la necessitat de tenir més impacte dels projectes i accions per i amb la comunitat.

Una altra de les línies, ja endegades i que no s'aturen per la crisi, és continuar els tres eixos de treball que tenen repercussió a totes les accions comunitàries (serveis socials bàsics, plans de desenvolupament comunitaris i xarxes d'intercanvi) de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports:

- Suport tècnic (formació, tutorització de projectes, seminaris, intercanvis...)
- Elaboració de productes específics (documents tècnics, guies, vídeos...)
- Jornades públiques (presentació dels productes específics, jornades internacionals...)

Durant el 2012, i seguint una recomanació del grup de treball d'Acció comunitària del CMBS, s'iniciarà un procés participatiu per definir un model de "Guia operativa d'avaluació de l'Acció Comunitària", posant l'èmfasi en temes d'impacte. Aquest procés

participatiu constarà d'un grup motor i tres grups contrast, un d'ells serà el grup de treball d'acció comunitària del CMBS. Pensem que és una bona oportunitat per generar un model d'avaluació que reforci l'aprenentatge col·lectiu i ens permeti aprofundir en la dimensió comunitària-relacional de l'exclusió i la inclusió social.

Tenint en compte el caràcter transversal de l'acció comunitària, valorem que seria molt pertinent i interessant establir línies de treball conjuntes amb la resta de grups de treball del CMBS.

Consideracions finals

En el context actual de crisi profunda de l'estat del benestar cal seguir reivindicant més que mai la importància de continuar treballant amb la perspectiva de l'acció comunitària. Les experiències dels darrers anys (plans de desenvolupament comunitari, plans de barri, plans educatius d'entorn, xarxes d'intercanvi, projectes de serveis socials, etc.) evidencien que potenciar aquest tipus de pràctiques genera múltiples beneficis personals i socials: estimula la identificació i compromís de les persones amb la col·lectivitat, genera relacions de solidaritat, cooperació i intercanvi reforçant les xarxes de treball i de suport, afavoreix múltiples aprenentatges del treball col·lectiu, i permet apoderar col·lectius en situació de vulnerabilitat obrint camins per la seva inclusió social.

Aquestes dinàmiques de treball comunitari que han arrelat en molts barris de Barcelona han estat possibles gràcies al compromís de la ciutadania, sovint canalitzat a través de l'acció de les entitats del tercer sector, la col·laboració dels professionals dels serveis públics i el suport econòmic de les administracions públiques. Aquest suport econòmic ha estat important per la generació i manteniment d'aquestes experiències perquè ha permès contractar professionals, normalment des de les entitats del tercer sector, destinats de manera específica a l'organització i dinamització de l'acció comunitària, així com comptar amb alguns recursos per tirar endavant els projectes que anaven emergint del treball col·lectiu. Avui, però, com a conseqüència de les retallades de la despesa pública i els retards en el pagament de subvencions compromeses, alguns d'aquests projectes estan en perill de desaparició ja que no compten amb suficients recursos per mantenir els professionals que els desenvolupen. La situació és especialment dramàtica per a entitats que han de finalitzar la seva activitat després de molts anys d'estar proveint a la ciutadania de serveis de benestar essencials en el camp educatiu, de la reinserció social, del lleure, etc. Pensem que el teixit social generat durant molts anys entorn del repte de construir una societat més justa i solidària és un capital social irrenunciable i imprescindible per al futur de la nostra ciutat.

En aquesta situació actual de debilitament econòmic del tercer sector cal remarcar la importància que els serveis de benestar social públics (serveis socials, educatius, d'inserció laboral, de salut, joventut, etc.) facin un pas més enllà en el seu compromís actual amb l'acció comunitària assumint una major responsabilitat en l'organització i dinamització de l'acció comunitària, reconeixent el paper de lideratge ciutadà que les entitats socials sovint exerceixen en els barris i oferint-los suport per tal que es puguin refer de la situació crítica en què es troben.

Propostes

Al llarg del treball del grup han sorgit una sèrie de propostes en clau de reptes per a la potenciació de l'acció comunitària. Algunes d'aquestes propostes, que sintetitzem a continuació, són:

- » Afavorir la transversalitat en l'acció comunitària.
- » Reconèixer i potenciar el paper dels professionals de l'acció comunitària.
- » Reconèixer i donar valor a noves formes d'acció social i comunitària més enllà de les actualment reconegudes.
- » Reforçar el suport a les entitats del tercer sector per tal que puguin seguir desenvolupant un paper cabdal en l'acció comunitària i la provisió del benestar social.
- » Aprofundir en el compromís dels serveis públics en l'acció comunitària.
- » Generar un model d'avaluació que reforci l'aprenentatge col·lectiu i ens permeti aprofundir en la dimensió comunitària-relacional de l'exclusió i la inclusió social.

Membres dels grups de treball

Coordinador

Ferran Cortés Izquierdo, professor de Treball Social de la Universitat de Barcelona

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Lourdes Arrando Belles, Grup Municipal Unitat per Barcelona

Pilar Bepín i Minguillón, Grup Municipal PSC

Jordi Bonet i Martí, Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona

Gemma Botinés i Pons, UGT Avalot, Joves UGT de Catalunya

Anna Campoy, Federació Catalana de Voluntariat Social Núria Codern i Bové, Creu Roja a Barcelona

David Ruben Fernández, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Xavi Franch, Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya

Ana Ibar Fañanas, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU

Begoña Martí, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Glòria Martín Vivas, Grup Municipal PP

Dolors Alegre Santamaria, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona

Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya

Tècnics i tècniques municipals

Merche Alvira Latorre, tècnica de barri de Sants-Montjuïc

Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona

Amor González i Fernández, tècnica de barri de la Marina

Xavier Hernández Balada, Departament de Participació Social / Àrea de Qualitat, Vida, Igualtat i Esports (AQVIE)

Jordi Vizcaíno i Martí, Institut Municipal de Serveis Socials

Representants d'altres entitats

Josefina Altes, Associació Salut i Família

Marta Bellester Frago, Facultat de Pedagogia de la UB

Xabier Ballesteros i Olazabal, Xarxa Comunitària de Sant Antoni

Montserrat Cosiales, Federació d'Organitzacions

Catalanes de Gent Gran, Dones i Família

Mercè de la Torre, Per l'altre Cor Cremat de Barcelona - Ajut al Quart Món

Raquel Debart, La Casa Amarilla

Esther Henar, Associació Benestar i Desenvolupament

Esther García, Pla de desenvolupament comunitari Poble Sec

Carmen González i Agarra, AAVV Porta

Debora Julián, Pla de desenvolupament comunitari Verdum

Felisa Pérez i Anton, Federació Catalana de Drogodependències

Roser Rovira i Pagès, Associació Catalana de Malalts Epilèptics

Mònica Sales, Desenvolupament Comunitari Verdum

Aida Sánchez, Xarxa Art i Barri

Noelia Sotus, Defensem l'Acció Comunitària

Invitats i invitades per a temes específics

Jordi Tolrà i Mabilon, assessor de la Gerència de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports (AQVIE)

Fernando Eduard, membre de la Plataforma Lleiatal Santsenca

Ferran Daban, Agència de Salut Pública de Barcelona

Carme Cortina, infermera del Servei de Salut comunitària de Ciutat Vella, Agència de Salut Pública de Barcelona

Sagarra Natàlia, infermera del Servei de Salut comunitària de Ciutat Vella, Agència de Salut Pública de Barcelona.

Jordi Vizcaino, serveis socials bàsics, Institut Municipal de Serveis Socials.

Grup de treball

Dones

El programa plantejat per al curs 2011-2012 del grup de treball de Dones ha abordat les problemàtiques de les dones joves des de diferents vessants, marcant l'accent en la prevenció. Bàsicament s'ha treballat:

- Dona Jove i violència de gènere: prevenció en la reproducció dels estereotips de gènere en l'adolescència i la joventut.
- Dona Jove i relacions afectives-sexuals: el malestar emocional en la població de dones joves.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **1 de febrer**
Plantejament i elaboració del programa del curs.
- **29 de febrer**
Prevenció de dones joves (I): presentació dels programes “Violència: Tolerància Zero” de l'Obra Social “la Caixa” (Elena Saura) i “Tallers de relacions igualitàries i sense violència entre nois i noies joves” de l'Associació Benestar i Desenvolupament (Nausica Castelló).
- **28 de març**
Estudi: “Prevenció de la violència de gènere en l'adolescència”. A càrrec de Margarita Petit i Montserrat Prat, infermeres de l'Hospital de Mataró.
- **25 d'abril**
Prevenció de dones joves (II): presentació dels programes “Intervencions en gènere i prevenció” de la Fundació Salut i Comunitat (Gemma Altell) i “Projectes i activitats d'atenció a les dones” de Creu Roja a Barcelona (Neus Mascarell).
- **23 de maig**
Presentació del programa de la Regidoria de Dona i Drets Civils. A càrrec de Francina Vila, regidora de Dona i Drets Civils.
- **20 de juny**
Elaboració de propostes del grup de treball de dones del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat del coneixement de diferents projectes i programes de prevenció adreçats a dones joves que es realitzen des de diferents entitats que formen part del grup. També s'ha comptat amb la presentació de l'estudi "Prevenció de la violència de gènere en l'adolescència".

El grup de treball ha analitzat, des d'una mirada transversal, factors que poden estar generant o reproduint les relacions abusives o la violència. Igualment, l'impacte de les diferents velocitats sota les quals es donen els canvis actuals: uns canvis socials amb uns ritmes molt ràpids i els canvis subjectius que porten una velocitat més lenta.

Per tal de partir també de les dades i estudis actuals, es va presentar un estudi realitzat amb nois i noies adolescents (de 12 a 20 anys) entre els anys 2005-2010, en el qual han participat 4.298 alumnes de diferents centres educatius de Mataró. Aquest estudi volia conèixer la prevalença dels estereotips de gènere en els i les adolescents, analitzar com els estereotips condicionen les seves relacions i analitzar els coneixements que tenen sobre violència.

La metodologia són tallers de prevenció i dos qüestionaris realitzats per participant, per obtenir un estudi quantitatiu, empíric de tipus transversal per analitzar els coneixements i l'impacte dels estereotips de gènere en els i les estudiants i un estudi qualitatiu, d'observació *in situ*, per registrar les diferents actuacions en els centres. Com a conclusions, l'estudi destaca que els estereotips de gènere existeixen i alguns fins i tot es reforcen a través de la publicitat i els mitjans: "una noia per lligar "ha de ser guapa; un noi que lliga molt, està més valorat pels amics, és el rei, l'amo, els mascle alfa", "si ella lliga molt és una fresca"; la dona és més pacient i tolerant; l'home ha de dirigir amb amor i fermesa la dona, a vegades la meva parella em fa por" (46,6%). Es reconeix un sexisme hostil del 18%, és a dir, nois que s'aferrissen a la masculinitat hegemònica i no estan disposats a canviar ni acceptar canvis. (L'estudi es troba a: <http://www.icariaeditorial.com/libros.php?id=1187>)

Prevenció i dones joves

Les diferents entitats que han presentat els seus projectes estan treballant en programes de sensibilització sobre el fenomen de la violència; atenció, tractament i prevenció de la violència de gènere a través de tallers de relacions igualitàries i sense violència entre nois i noies joves; el treball amb el professorat i les famílies de l'alumnat; tallers de prevenció de relacions abusives, coeducació i perspectiva de gènere, amor romàntic i altres històries; d'altres activitats com el taller "Els paranys de l'amor", projecte "Malva", concurs de cartells "Salut i Escola, projecte "En plenes facultats", "Pack Aula Jove", exposició "Et correspon, ens correspon", Igualtat i prevenció de la violència de gènere...

També, en l'àmbit de la prevenció, cal destacar la iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona (2001), "Acord ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones", marc a partir del qual s'imparteixen tallers i xerrades per a les entitats que tenen la voluntat de col·laborar en la creació d'una societat lliure de violència masculista.

Els objectius generals d'aquests projectes són:

- Sensibilitzar sobre les arrels de la violència masclista i la seva vinculació amb la socialització de gènere.
- Donar a conèixer els estereotips de gènere en relació amb la construcció de les identitats masculines i femenines.
- Descriure l'assignació dels rols femenins i masculins en establir una relació de parella i analitzar els mites de l'amor romàntic.
- Rebutjar qualsevol valor, actitud o comportament que predisposi o condueixi a l'establiment de relacions abusives i reaccionar amb accions concretes davant situacions de violència.
- Fomentar valors, actituds o comportaments que promoguin relacions igualitàries.
- Afavorir l'autoestima i l'autonomia de les dones.
- Incloure la perspectiva de gènere en el treball dels i de les professionals.
- Fer visible la posició dels i de les menors en la situació de conflicte entre persones adultes, garantir-ne els drets i preservar-los davant situacions de violència. Ajudar les dones-mares que han patit o pateixen violència de gènere en l'exercici de la seva maternitat per tal de no reproduir certs rols en els fills/es que perpetuen la violència en les relacions interpersonals.
- Prevenir situacions de violència futures en dones que han viscut violència en la parella.

De l'anàlisi de les diferents experiències que s'estan portant a terme amb nois i noies adolescents en entorns d'educació formal (primària i secundària) s'extreuen un seguit de consideracions i propostes per educar des de l'equitat, fomentant un nou model de construcció dels rols de gènere, acompanyar les famílies i el professorat en la formulació i aplicació de propostes de treball concretes.

Alguns dels punts clau que actuen com a ingredients o factors de risc per a les relacions abusives i que, per tant, serà necessari tractar d'aprofundir seguint diferents metodologies d'avaluació de coneixements previs i anàlisi de grups d'edat i perfils d'infants i adolescents, són els següents:

- L'estudi, el reconeixement, l'exercici i la defensa activa dels drets humans.
- El coneixement dels estereotips de gènere en relació amb les identitats femenina i masculina.
- La coeducació i la igualtat de drets de nenes i nens, de dones i homes.
- L'acceptació i comprensió de les diferències de pensament i conducta, de creences religioses, polítiques, etc.
- La detecció i reconeixement de l'abús de poder.
- La desnaturalització de les conductes abusives.
- La feminitat medicalitzada pel mercat de consum (bellesa, alegria...).

Propostes sobre la prevenció

Des de la perspectiva de l'apoderament de les nenes i noies i de la prevenció de la violència masclista:

- » Cal impulsar programes educatius/preventius de relacions abusives des dels centres de primària amb ampliació i continuïtat a centres de secundària. Fins ara s'ha fet un treball amb un enfocament més de caire pedagògic i caldria incorporar un abordatge psicològic que incorpori l'elaboració de sentiments i emocions (reflexions).
- » Els programes preventius han de tenir una perspectiva integral incloent l'etapa final de la infància, prepubertat i adolescència-joves, professorat i famílies, així com contemplar els diferents llenguatges (audiovisuals, internet...). L'avaluació dels mateixos hauria de constituir un element clau i transversal de tot el procés.
- » Cal generar programes de prevenció en l'àmbit de l'educació informal.
- » Cal treballar amb les noies (i també des de la infància) per tal d'avançar vers una sexualitat femenina que no respongui, darrere una fasana d'autonomia, als estereotips masclistes amb les conseqüències negatives que això comporta per al desenvolupament personal.
- » Cal dissenyar programes per una educació afectivosexual en els dos sexes adequada a les característiques de cada etapa evolutiva. En aquesta línia, abordar els efectes d'una informació sexual massiva i trivialitzada.
- » Oferir espais de reflexió-formació a joves embarassades i mares joves (treball respecte els vincles afectius, la transformació de la identitat en la dona-mare, la conciliació, etc.).
- » Elaborar programes que integrin la formació i assessorament respecte a la sexualitat en persones discapacitades.
- » En relació amb el projecte de "Xarxes d'Escoles per a la Igualtat", integrar les iniciatives públiques i privades en el projecte.

Des d'altres perspectives, i també amb un impacte indirecte en l'equitat i igualtat de gènere, caldria:

- » Lluitar contra les situacions de discriminació i desigualtat que poden patir les mares en els àmbits social, laboral i familiar.
- » Donar suport a les famílies monoparentals encapçalades per dones joves i que es trobin en situació de precarietat i risc social.
- » Apoderar les joves d'entorns desestructurats per aconseguir-ne la realització personal i participació social.
- » Implementar estratègies per anar minvant les segregacions per raó de gènere que es produeixen tant al mercat laboral com en l'àmbit familiar.
- » Oferir més places d'escoles bressol paral·lelament a espais familiars.
- » Proporcionar més ajuts per a l'accés a un habitatge i així facilitar l'emancipació dels col·lectius de dones joves.
- » Contemplar, en totes les actuacions, la diversitat de les noies (de minories ètniques, d'altres cultures, diferents opcions sexuals, situacions socials, estats de salut...).

Membres dels grups de treball

Coordinadora

Gemma Cánovas Sau, experta, psicòloga especialista en psicologia de la dona, maternitat i infància

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Oriol Adserol i Planet, Consell de la Joventut de Barcelona
Olga Arderiu Ripoll, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Regina Bayo Borrás, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sandra Blanch, Fundació "la Caixa"
Valeria Brusa Acuña, Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social de Catalunya
Montserrat Benedí Altés, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Sylviane Dahan, Federació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU
Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC
M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP
Neus Mascarell, Creu Roja a Barcelona
Asun Franquesa, Càritas Diocesana de Barcelona
Maria Olivares i Usaac, experta
Pilar Rebaque i Mas, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Adriana Sabaté Muriel, CCOO del Barcelonès
Mery Illich Dimich, Federació Catalana de Voluntariat Social
Pilar Castella, UGT Catalunya
Elena Saura Portillo, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Rosa Alemany i Vidal, Consorci de Serveis Socials
Dolors Carvajal i Miralles, Barcelona Activa
Clara Fàbregas, Guàrdia Urbana de Barcelona
Mercè Fernández Gesalí, Direcció del Programa de Dones
Maria Rosa Pons Vilarasau, Consell de la Dona. Ajuntament de Barcelona
Natalia Rosetti, Consorci de Serveis Socials

Representants d'altres entitats

Gemma Altell i Albajes, Fundació Salut i Comunitat
Sara Berbel, experta
Nausica Castelló, Associació Benestar i Desenvolupament
Consol Farré i Anguera, Associació In Via
Lourdes Garcia Tugas, Fundació Institut Genus
Maria Rosa Lunas, Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran, Dones i Família
Marta Mas i Perulles, Espais per a la Igualtat
Paqui Maya, Fundación Secretariado Gitano
M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona
Paqui Perona, SURT
Teresa Reñé, Fundació Maria Aurèlia Capmany
Glòria Solsona i Gilabert, Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats. Generalitat de Catalunya

Invitats i invitades per a temes específics

Francina Vila, regidora de Dona i Drets Civils
Jordi Tolrà i Mabilón, assessor de la gerència de l'AQVIE
Margarita Petit, infermera de l'Hospital de Mataró
Margarita Prat, infermera de l'Hospital de Mataró

Drogodependències

La proposta de treball d'aquest curs ha estat:

- Anàlisi de les problemàtiques més destacades: tenir una visió global, però amb un cert èmfasi en les poblacions més vulnerables socialment, d'una banda, i en adolescents, de l'altra.
- Valoració de les principals necessitats emergents.
- Detecció des dels diferents serveis.
- Prevenció: Noves estratègies compartides.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **9 de gener**

Presentació de la delegada de Salut, la Dra. Cristina Iniesta.

- **13 de febrer**

Presentació de l'Informe de Salut de Barcelona 2010. Dades sobre consum de drogues. A càrrec de M. Teresa Brugal, cap del Servei de Prevenció i Atenció a les Drogodependències.

- **12 de març**

Noves necessitats emergents detectades en els serveis. A càrrec de Josep Rovira, director del CAS de Sants, i Igor Bacovich, coordinador-monitor de l'equip de nit del servei de reducció de danys del SAPS de Creu Roja.

- **7 de maig**

Experiència de prevenció comunitària en l'àmbit de les drogodependències. Presentació del projecte "La Karpa". A càrrec de Felipe Herrera, tècnic del PDC de Roquetes; Montse Petit, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i Oliver Postigo, educador "A Partir del Carrer" (APC) de Serveis Socials de Roquetes-Trinitat Nova.

- **18 de juny**

Experiència de prevenció comunitària. Presentació del projecte "Drogues a debat". A càrrec de Francisco Blázquez, de la Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat de les dades sobre l'Informe de Salut, centrat específicament en l'àmbit de les drogodependències. També de les noves línies d'actuació definides per la Delegació de Salut de l'Ajuntament de Barcelona. La Delegació planteja incorporar la dimensió de la salut a les polítiques públiques amb una mirada transversal. En aquest sentit, l'enfocament a la salut no és exclusiu dels serveis sanitaris, sinó que s'ha de tractar amb un abordatge integral i transversal des de tots els serveis públics: els serveis socials, sanitaris, educatius... i incorporar la recerca, incidint en el coneixement de les necessitats emergents per avaluar-les.

La Delegació de Salut vol treballar amb el màxim de consens amb tots els grups polítics per continuar avançant en la política de drogues, i demana al grup de treball, com a espai de participació, que es facin arribar recomanacions sobre la situació de les addiccions i propostes a nivell de marc estratègic, així com la participació en l'elaboració del proper Pla de drogues de la ciutat.

La situació del consum de drogues a Barcelona, problemàtiques més destacades

El grup ha disposat de la informació sobre el consum de drogues a la ciutat de Barcelona, segons dades presentades a l'Informe de Salut 2010, amb una visió global, però amb un cert èmfasi en les poblacions més vulnerables i en joves. De l'anàlisi de les dades presentades, el grup de treball proposa:

- » La crisi no hauria d'incidir en els recursos i serveis que es destinen a la prevenció del consum de drogues entre els joves.
- » S'han de cercar noves estratègies per treballar conjuntament amb les famílies i els joves des del Servei d'Orientació sobre Drogues (SOD), i caldria obrir-ho a més àmbits que no pas a l'exclusiva problemàtica de drogodependències.
- » Cal continuar amb la prevenció universal com a font general d'informació entre la població.
- » Cal trobar nous enfocaments a la prevenció selectiva, ja que s'ha detectat que és ben rebuda pels joves però és necessari trobar altres mecanismes innovadors i receptius pels joves.
- » La prevenció de joves ha de tenir molt en compte treballar el reforç del NO i la pressió del grup.
- » Es valora positivament la informació i atenció que sobre drogodependències es fa en els espais d'oci nocturn i es proposa iniciar una activitat similar al voltant dels clubs de fumadors de cànnabis de la ciutat, per poder incidir sobre la població més jove sobre el consum i les seves conseqüències.
- » Cal incorporar l'abordatge de gènere en polítiques de salut així com en l'abordatge de les drogodependències. El 25% dels consumidors són dones i els programes i serveis no incorporen la mirada o les necessitats específiques de les dones. Es proposa que es reconegui aquesta diferència a l'hora de preveure els recursos.
- » Es demana poder tenir indicadors de prevenció: tant per centres com per famílies.

- » Atenent les dades presentades sobre la població més vulnerable, cal establir mecanismes i serveis per a la inserció sociolaboral de col·lectius consumidors.
- » Es recorda la necessitat de posar en funcionament el Centre Integral de baixa exigència.

Necessitats emergents detectades des dels serveis

A partir de l'anàlisi efectuada per responsables de diferents serveis d'atenció, sobre perfils i necessitats, es destaquen les següents situacions:

- Augment de la demanda en PV d'alcohol, cocaïna, cànnabis... atents a noves tendències.
- Reconeixement de la coexistència d'usos de drogues i drogodependències.
- Existeixen dues poblacions molt dispars: els molt marginalitzats, una població històrica, i els més integrats socialment, que és una població més nova.
- S'ha frenat el contagi de malalties infeccioses i s'ha millorat l'esperança de vida.
- Major observació de la patologia dual.

En resum: ha augmentat la demanda de primeres visites en alcohol i cocaïna, però també hi ha noves substàncies que han entrat en el mercat i, per tant, noves realitats i nous reptes. A noves demandes nous abordatges. Pels membres del grup de treball, tot i així, s'emfatitza que el model d'atenció sempre ha de ser un model d'adaptació i millora constant, biopsicosocial, obert i tolerant i orientat a l'usuari; un model d'humanització del problema. A partir d'aquesta anàlisi el grup de treball fa les següents consideracions i propostes:

- » Mantenir la intervenció del model biopsicosocial en el treball de les persones drogodepenents.
- » Cal trobar espais i serveis per a persones cronificades; el Centre de Dia no cobreix les necessitats d'aquestes persones que no tenen un entorn de contenció. Això no vol dir que no calgui potenciar els centres de dia com a recurs que tracta la individualitat del tractament.
- » Cal protocol·litzar la figura de l'acompanyant a l'usuari a serveis més enllà dels de la reducció de danys.
- » Potenciar les possibilitats dels CAS per establir estratègies de treball d'acord amb les famílies.
- » Facilitar l'accés a les comunitats terapèutiques, tant pel que fa a les llistes d'espera com per la dificultat econòmica.
- » Generar xarxes d'inclusió integral que possibilitin la sortida i rotació de les persones usuàries de pisos.
- » S'ha de treballar amb la comunitat, estimular les associacions de veïns i els grups d'ajuda mútua, i els propis usuaris com a punts de suport.
- » Cal donar resposta als consumidors jubilats i amb tractament de metadona, atesa la incompatibilitat econòmica per les baixes pensiones que reben.

- » És necessari un assessorament jurídic en el servei de reducció de danys, per orientar i/o derivar evitant l'entrada a la presó. Es proposa fer una mirada al model de serveis jurídics dels serveis socials bàsics que donen orientació a l'usuari i als professionals.
- » Es demana a l'Ajuntament que insti les autoritats competents a revisar la reducció de la pena en el cas de persones amb problemes de drogodependències.
- » Cal implementar un programa de reinserció sociolaboral, amb coordinació dels serveis de Salut, Serveis Socials i el departament de Treball.
- » Cal un abordatge integral de les persones malaltes; la coordinació és necessària però cal innovar metodologies de treball.
- » Cal una formació articulada, d'origen i per adaptació a noves situacions (cossos de seguretat inclosos) al marge de les ofertes pels laboratoris i multinacionals, i que possibiliti una carrera professional en aquest camp.
- » Cal una revisió de l'ordenança cívica per evitar les reincidències de les multes administratives a les persones drogodependents, establint un protocol amb la Guàrdia Urbana i amb agents de Salut per fer actuacions conjuntes.
- » Continuar la línia endegada de no incorporar publicitat d'alcohol, cànnabis o altres drogues en programes de l'Ajuntament de Barcelona (d'àmbit de districte i de ciutat).

Noves estratègies preventives

El grup ha pogut compartir dues experiències en l'àmbit de la prevenció: el projecte "La Karpa", i una primera aproximació al projecte "Drogues a debat".

La Karpa és un projecte per la prevenció selectiva del consum de drogues a través del treball intersectorial i en xarxa amb l'esport (futbol) com a instrument d'inserció i integració d'infants i joves (fins als 20 anys) dels barris de Roquetes i Trinitat Nova. S'ha plantejat que el context metodològic és el que ha permès obtenir uns bons resultats, a partir del Pla comunitari de Roquetes i dels diferents programes i serveis que han intervingut des del 2006 fins a arribar al projecte actual. L'objectiu general del projecte és promoure l'activitat física i l'oci saludable en adolescents i joves del barri, i motivar i donar eines per a la inserció laboral.

Els objectius per línies d'actuació (esportiva, sensibilització i formativa) es despleguen transversalment per a la inserció dels nois i noies del barri.

Esportiva

- Promoure l'activitat física i l'oci saludable en adolescents i joves del barri, a través del futbol amb monitor en equipaments del barri.
- Potenciar els equipaments existents en el barri més enllà d'un ús exclusivament escolar, facilitant alternatives saludables a estar-se al carrer.

Sensibilització

- Utilitzar els espais públics i l'espai audiovisual com a forma de potenciar els factors de protecció en matèria de prevenció de drogodependències.
- Crear un material pedagògic que s'adeqüi a les característiques dels joves del barri, implicant els diferents agents educatius i de l'àmbit de la salut.

Formativa

- Fer dels joves referents positius, ja que són els referents del barri per als més petits.
- Donar una sortida en l'àmbit laboral, ja que molts d'ells es podran incorporar com a monitors en les activitats dels CEIP del territori, i de futurs projectes dins i fora del territori.
- Desenvolupar habilitats, destreses i capacitats personals que potenciïn un futur laboral.

“Drogues a debat” és un projecte de la Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona, òrgan multidisciplinari format per educadors socials, psicòlegs, magistrats i professorat, adreçat a alumnes de 3r i 4t d'ESO. La metodologia, amb la representació d'un judici simulant una falta per drogodependències, és la base del seu èxit. Són quatre sessions on es treballa el consum compartit, la mediació, es fa un judici en l'àmbit de la justícia juvenil i un altre d'adults.

De l'anàlisi de les estratègies preventives analitzades, el grup de treball fa les següents propostes i consideracions:

- » Cal potenciar projectes com “La Karpa” com a línia programàtica i no com a experiència pilot, i generalitzar-los als barris amb situacions socioeconòmiques més desfavorables.
- » Utilitzar els espais públics i recursos audiovisuals com a forma de potenciar els factors de protecció en matèria de prevenció de drogodependències, especialment per a la gent jove.
- » Crear un material pedagògic que s'adeqüi a les característiques dels joves del barri, implicant els diferents agents educatius i de salut i els propis joves.
- » Aconseguir fer dels joves del territori referents positius, ja que són els referents del barri per als més petits.
- » Oferir programes adreçats a joves amb possibilitat de sortida en l'àmbit laboral, ja que a partir d'aquesta experiència s'ha constatat que molts d'ells es podran incorporar com a monitors en les activitats dels centres educatius del territori, i de futurs projectes dins i fora del territori.

Membres dels grups de treball

Coordinador

Oriol Romaní i Alfonso, catedràtic d'Antropologia Social de la URL i president del Grup IGIA

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Oriol Adserol i Planet, Consell de la Joventut de Barcelona (CJB)
Lourdes Arrando, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Josep Baltasar i Albesa, CCOO del Barcelonès
Francisco Blázquez Martínez, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Núria Busquets i Llopis, Grup Municipal PSC
Maria Estrada i Capmany, Col·legi de Farmacèutics de Barcelona
Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT
Albert Granero Lázaro, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Antonio Latres, Grup Municipal CIU
Miquel Monras i Arnau, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Belén Pajares Ribas, Grup Municipal PP
M. Eulàlia Porti de Ballabriga, CCOO del Barcelonès
Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU
Isabel Ribas Seix, Grup Municipal ICV-EUiA
Betti Saez, Fundació "la Caixa"
Ernesto Sierra, Creu Roja a Barcelona
Anna Trujillo, Creu Roja a Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

M. Teresa Brugal, Agència de Salut Pública de Barcelona
Conrad Casas i Segalà, Agència de Salut Pública de Barcelona
Marta Giralt i Maldonado, Direcció del Programa d'Adolescència i Joventut
Juan Carlos Pascual Tellés, Guàrdia Urbana
Andreu Parera i Prats, Departament de Persones Vulnerables (AQVIE)
Pilar Solanes Salse, Direcció del Programa de Salut (AQVIE)

Representants d'altres entitats

Anna Altabàs i Reñé, Fundació Àmbit Previsió
Glòria Cabrera i Deulofeu, Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn (FECALON)
José Carbonell, Asociación de Pacientes Dependientes de Opiáceos
Manuel Casado i Gómez, Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya
Mariona Corbella i Virós, Fundació Privada MENSALUS
David Montserrat, Regió Policial Metropolitana de Barcelona / Mossos d'Esquadra
Mercedes Galan, Projecte Home
Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Enriqueta Moyano, Grup d'Ajuda Mútua per a Alcohòlics Rehabilitats
Alicia Pascual i Martí, Institut Genus, SL
Laurio Perdiguero i Cámara, AAVV Porta
David Pere Martínez, Fundació Igenus
Felisa Pérez i Antón, Federació Catalana de Drogodependències
Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai
Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut
Joan Trujols, Grup Igia
Maite Tudela i Marí, Fundació Salut i Comunitat
Laura Vilallonga, Institut per a la Promoció Social i de Salut
Úrsula Salvador, Institut per a la Promoció Social i de Salut
Sara Picazo, Institut per a la Promoció Social i de Salut

Invitats i invitades per a temes específics

Cristina Iniesta, delegada de Salut de l'Ajuntament de Barcelona
Jordi Tolrà Mabilon, assessor de la Gerència de l'AQVIE
Conrad Casas, gerent de l'Agència de Salut Pública
M. Teresa Brugal, Cap del Servei de Previsió i Atenció a les Drogodependències
Josep Rovira, director del CAS de Sants
Igor Bacovich, coordinador-monitor de l'equip de nit del servei de reducció de danys del SAPS de Creu Roja
Felipe Herrera, tècnic del PDC de Roquetes
Montse Petit, Agència de Salut Pública de Barcelona
Oliver Postigo, educador de A partir del Carrer (APC) de Serveis Socials de Roquetes-Trinitat Nova
Francisco Blázquez, Comissió de Drogues de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona

Grup de treball

Famílies

Durant aquest curs el grup Famílies ha tractat els continguts següents:

- Els efectes de la crisi econòmica i social sobre les dinàmiques familiars: famílies i habitatge, i l'impacte de la crisi en les dinàmiques familiars.
- D'altra banda, el seguiment de l'acció municipal amb relació a les famílies: les noves línies de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats; el balanç del programa de Famílies, el PAM, el Pla d'inclusió, o debat sobre la proposta de crear un Consell de Família.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **9 de gener**
Plantejament i elaboració del programa del curs.
- **23 de gener**
Presentació de la regidora de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats.
- **13 de febrer**
Seguiment del Pla de l'habitatge del Consorci de l'Habitatge de Barcelona. A càrrec d'Eva Jou, assessora del gerent adjunt d'Habitatge i secretària del Consell de l'Habitatge Social de Barcelona.
- **12 de març**
Balanç del Programa de Famílies 2006-2010. A càrrec de Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.
- **16 d'abril**
"Una visió psicosocial de la crisi: l'impacte en les dinàmiques familiars". A càrrec de Lourdes Aramburu, psicòloga del CSS Horta i del CSS Carmel.
- **14 de maig**
Aportacions per a la creació d'un consell de família. A càrrec de Jordi Grané, cap de Gabinet de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats.
- **11 de juny**
Elaboració de propostes del grup de treball Famílies del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat de la informació i les dades provinents del seguiment del Pla d'habitatge, del balanç del Programa de Famílies, així com d'una anàlisi de l'impacte de la crisi en les dinàmiques familiars de persones ateses des dels serveis socials bàsics.

Pel que fa al Pla d'habitatge, s'han presentat dades objectives del procés i avenços que s'han fet els darrers anys, com per exemple el registre de sol·licitants d'habitatges amb protecció oficial. Es va posar en marxa el febrer del 2009 amb dos objectius ben diferenciats: d'una banda que l'adjudicació fos més transparent i de l'altra recollir dades de la necessitat real que hi havia a la ciutat. Les persones que s'inscriuen han de fer constar la situació de la seva unitat familiar i quin tipus d'habitatge volen: lloguer, compra o dret a superfície. Quan es fa una adjudicació es tenen en compte tan sols les sol·licituds que responen a les característiques de la promoció d'habitatge.

Sobre la preocupació envers els desnonaments que afecten persones i famílies, això ha portat a l'Ajuntament de Barcelona, mitjançant l'Àrea de Qualitat de Vida. Igualtat i Esport (AQVIE) i Habitat Urbà, a la creació d'una comissió mixta d'habitatge. Un grup liderat per l'AQVIE treballarà les mesures reactives focalitzades a donar solucions a les persones que ja s'han quedat sense habitatge i el segon grup treballarà mesures preventives com la normativa de lloguer, hipotecària...

Polítiques socials municipals

Pel que fa a les polítiques socials municipals, la Regidoria va plantejar les estratègies bàsiques del govern municipal relatives al desenvolupament de polítiques integrals de suport i en favor a la família, a partir de tres eixos de treball:

- elaborar i aplicar un nou Pla de família 2012-2015 a partir del balanç que s'està realitzant del programa anterior,
- impulsar un Consell de Família, i
- fer accions de promoció, suport, prevenció i atenció a les famílies.

En relació amb el plantejament de les noves prioritats, el grup de treball fa les següents propostes:

- » L'Ajuntament ha de continuar donant suport a les funcions de cura i educatives de les famílies amb espais i serveis de proximitat i altres prestacions.
- » Cal parlar de la diversitat familiar i fer-la explícita en els textos que fan referència al suport municipal a les famílies de la ciutat.
- » L'Administració ha de tenir més confiança amb les persones administrades i amb les entitats de l'àmbit social, evitar duplicitats, racionalitzar els òrgans de participació social i posar a l'abast de la ciutadania canals informatius clars.
- » Cal millorar les relacions entre Ajuntament i Generalitat per millorar la prestació de serveis quan ambdues administracions hi estan implicades (per exemple, el programa de famílies acollidores temporals municipal i el de famílies acollidores de la Generalitat).

Pel que fa al balanç del Programa Municipal de Famílies 2006-2010, es van presentar els eixos del programa i dades que mostraven els avenços realitzats. Es fa una valoració positiva del balanç presentat del Programa Municipal de Famílies 2006-2010 i amb relació al balanç, el grup Famílies fa les següents propostes:

- » Es proposa que el nou Programa 2012-2015 mantingui totes les línies estratègiques i d'actuació ja encetades: atenció a la diversitat d'estructures i cultures familiars en un context de canvi social; suport al desenvolupament personal i familiar, especialment en les etapes de transició i conflicte; suport a les funcions parentals; conciliació: temps i vida quotidiana; vulnerabilitat i exclusió social.
- » Es dóna suport a la proposta de reforçar en el proper Programa Municipal 2012-2015 les següents línies d'atenció: a les famílies en situacions de conflicte i transició familiar, a les famílies en tant que educadores i transmissores de valors (funcions parentals), i a les famílies en més situació de risc.
- » S'insisteix que cal mantenir una visió plural de les famílies (diversitat familiar) i tenir en compte el diferent impacte de les mesures segons les estructures i cultures familiars. També cal mantenir les polítiques iniciades a favor de nous usos dels temps.
- » Cal continuar posant a l'abast de les famílies serveis i prestacions en suport a les seves funcions educatives i de cura, al llarg de la vida. Cal promoure els vincles familiars positius i també donar suport a qui necessita allunyar-se dels vincles familiars negatius.

Finalment, pel que fa a la proposta de creació d'un Consell de Família, el grup de treball fa un ampli debat i planteja les següents consideracions:

- » Caldria definir bé el què, el perquè, amb qui i com. Cal no prendre decisions apresades. El grup Famílies ara per ara és operatiu en les seves funcions de participació, però també està obert a considerar qualsevol mesura que signifiqui una millora de les dinàmiques participatives.

La crisi econòmica i social sobre les dinàmiques familiars

Pel que fa als efectes de la crisi econòmica i social sobre les dinàmiques familiars: famílies i habitatge, i l'impacte de la crisi en les dinàmiques familiars, el grup Famílies fa les següents propostes:

- » Cal promoure un augment de l'habitatge de lloguer digne i a preu assequible adequant-lo a la situació socioeconòmica actual. En aquest sentit, es proposa aplicar mesures urgents per conèixer i activar el parc buit d'habitatges de la ciutat, sobretot el que pertany a les entitats financeres, tot vinculant aquestes mesures urgents a les ajudes públiques que aquestes entitats financeres han rebut o estant rebent.
- » Cal avançar en la cultura del lloguer just. En aquesta línia, caldria recuperar l'ajuda universal al lloguer d'habitatge per a famílies amb pocs recursos de la Generalitat perquè no hi hagin de destinar més del 30% dels seus ingressos.
- » S'insta a l'Ajuntament a donar suport a la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) a favor de la dació de l'habitatge com a pagament.

Pel que fa a l'impacte de la crisi en les dinàmiques familiars, s'analitza que en les circumstàncies actuals de profunda crisi econòmica i social augmenta la demanda d'atenció social i psicosocial. S'estan atenent persones i famílies que mai abans havien anat als Serveis Socials Bàsics; i al mateix temps s'agreguen algunes patologies (més desesperança o desesperació). De l'anàlisi de la situació, el grup destaca:

- Hi ha més “crisis transicionals involutives”, evolucions no progressives: es perd l'esperança en un progrés personal i familiar sostingut en el temps i en el pas de les generacions (ex: no es compleix l'esperança que els fills viuran millor; fracàs al tornar a dependre dels pares) i manquen horitzons. En el cas de famílies immigrades s'ha passat d'atendre el procés de reagrupació familiar a atendre les dificultats associades al procés de desagrupació familiar (reagrupacions fallides, retorns parcials, divisions familiars, etc.).
- Els dos pilars de la maduresa i la salut psíquica són l'amor i el treball, de manera que les frustracions laborals tenen incidència negativa en l'amor i en les relacions familiars. “La clínica de la crisi” fa referència a les formes de la desesperació i el seu impacte sobre el funcionament familiar. Hi ha més patologies (impulsos agressius, ira, angoixa, depressió, sobreestrès...).
- En l'actual context de crisi la pobresa està imposant la convivència en espais i habitatges que dificulten la pràctica de valors lligats al bon funcionament de la xarxa familiar (autonomia, separació generacional necessària, intimitat, privacitat, etc.). Quan la posició relativa de les persones grans (pensió i habitatge assegurats) és “millor” que la dels joves, els més grans han d'actuar com a ciment xarxa econòmica quan ja no els tocava.
- L'augment de famílies pobres fa que s'estiguin tractant alguns casos de pobresa familiar com si fossin casos de desprotecció infantil, de manera que els infants passen a ser tutelats (el cost d'un infant tutelat és de 3.800 euros l'any).
- Famílies en crisi i professionals en crisi: les retallades en política social porten a una dinàmica d'atenció cap a l'extrema pobresa. S'està donant una tendència: perquè els casos es puguin atendre s'ha d'esperar a que vagin a pitjor situació.

A partir d'aquesta anàlisi, el grup Famílies fa les següents propostes:

- » Es considera que la solidaritat dins les xarxes familiars és en termes generals positiva però pot deixar de ser-ho quan no va associada a la solidaritat pública (protecció social) i als drets individuals de ciutadania. L'expressió més efectiva de la solidaritat intergeneracional a escala col·lectiva són els suports socials públics (pensions, serveis socials bàsics, sanitat d'accés universal, etc.). Cal, per tant, que l'Ajuntament reforci els seus programes socials dirigits a donar suport a les persones i famílies més vulnerables.
- » S'ha d'evitar separar els infants de la seva família per causa única de pobresa familiar. En el món de l'acolliment en família se sap que sempre és millor que l'infant estigui en família. El que cal és ajudar econòmicament la família i, si és el cas, buscar una família acollidora.

Encara no hem tingut temps de construir els Serveis Socials Bàsics com a dret de ciutadania. Per tant, cal seguir construint els Serveis Socials Bàsics de la ciutat, reforçar les polítiques d'atenció i prevenció així com donar suport a la feina que fan les entitats socials. No s'ha de permetre que les situacions vulnerables es cronifiquin i s'agreguin. Cal escoltar i donar valor a les pràctiques i el discurs dels professionals.

Membres dels grups de treball

Coordinadora

Cristina Brullet i Tenas, doctora en Sociologia de la Família i de l'Educació (UAB), experta en polítiques socials de suport a les famílies i investigadora del Consorci Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Montse Aguilera, Grup Municipal ICV-EUiA
Montse Benedí i Altés, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Àngels Carbonell, Federació Catalana de Voluntariat Social
Xavier Cortés Martínez, Grup Municipal CIU
Dolors Gómez Mena, UGT de Catalunya / Unió de Pensionistes i Jubilats d'UGT
Maria Herrero Mellado, Grup Municipal PSC
Cristina López Villanueva, Universitat de Barcelona
Cristina Martínez Vicente, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Chelo Matías de Castro, Creu Roja a Barcelona
Jordi Morató Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Maria Moreu Guix, Càritas Diocesana de Barcelona
Belen Pajares Ribas, Grup Municipal PP
Dolors Rubio Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Joan Trullàs Graells, Consell Assessor de la Gent Gran
Víctor Valls Andrés, CCOO del Barcelonès

Tècnics i tècniques municipals

Carmina Català Galofré, Departament de Planificació i Projectes. Àrea AQVIE
Joana Chinchilla Moreno, Direcció de Programa de Temps i Qualitat de Vida
Anna Montolio Fornons, Departament de Família i Infància
Marleny Colmenares, Institut Municipal d'Educació

Representants d'altres entitats

Sònia Bardaji Bofill, Federació Estatal de Famílies Monoparentals
Vicent Borràs, Associació de Famílies Lesbianes i Gais
Maria Bruno Blanco, Fundació Catalana de l'Esplai
Carme Calafat Siquier, Associació Benestar i Desenvolupament
Nanci Costa, Federació Catalana de Famílies Monoparentals
Francesca Ferrari Rebull, Associació In Via
Carmen Laorden Medina, Associació In Via
Sara Zarza Fernández, Associació In Via
Teresina Fons Solé, Associació de Famílies Acollidores de Barcelona
M. Rosa Lunas Masnou, Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran, Dones i Família
Maite Marín Martí, Associació de Famílies Nombroses de Catalunya
Eva Mosquera, Institut de Treball Social i Serveis Socials / INTRESS
Pilar Núñez, Institut de Treball Social i Serveis Socials / INTRESS
Jordi Picas, Suara Cooperativa
Maria Raventós Llop, Associació Fons de Coneixements i Experiències
Pilar Verona Humel, Associació Familiars i Amics Oncològics de Barcelona

Invitats i invitades per a temes específics

Irma Rognoni Viader, regidora de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats
Jordi Grané Orteta, cap de Gabinet de la Regidoria
Eva Jou Caballero, secretària del Consell d'Habitatge Social de Barcelona
Carmina Català Galofré, cap del Departament de Planificació i Processos (AQVIE)
Lourdes Aramburu Otazu, psicòloga del Centre Serveis Socials Horta-Carmel

Grup de treball

Gent gran

El grup de treball de Gent gran ha focalitzat el treball del curs en la discriminació i maltractament a les persones grans. L'abordatge ha estat des de la definició de conceptes bàsics al coneixement d'experiències d'àmbit local, estatal i internacional. També s'ha informat sobre la Mesura de Govern de l'Any Europeu de l'envelliment actiu i de la solidaritat intergeneracional.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **29 de novembre**
Definició del programa del curs.
- **7 de febrer**
Discriminació, abús i maltractament: Conceptes, ambigüitats i paradoxes. A càrrec de Carmen Domínguez Alcón, doctora en Sociologia, investigadora i professora del Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions de la Universitat de Barcelona.
- **21 de febrer**
Presentació de la Mesura de Govern de l'Any Europeu de l'envelliment actiu i de la solidaritat intergeneracional. A càrrec d'Assumpció Roset, comissionada de Gent Gran.
- **20 de març**
Presentació sobre l'activitat realitzada en el període 2009-2011 per les entitats membres del grup de treball de Gent gran relativa a la discriminació i el maltractament.
- **24 d'abril**
"Actuacions i previsions de l'Ajuntament de Barcelona en l'abordatge de les situacions de maltractament i desprotecció de la gent gran de la ciutat". A càrrec d'Ester Quintana, responsable del Departament de Gent Gran (Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports) i Vanessa Lirola, treballadora social del Centre de Serveis Socials Bàsics del Guinardó.
- **22 de maig**
Perspectiva internacional sobre els maltractaments a les persones grans. A càrrec de Mayte Sancho, de la Fundación INGEMA.
- **26 de juny**
Elaboració de propostes del grup de treball de Gent gran del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat de diferents fonts i de les aportacions de diferents expertes per poder elaborar les propostes sobre el maltractament a la gent gran. Una de les primeres sessions va ser definir i trobar consens en conceptes com abús, maltractament i discriminació. Les entitats que formen part del grup també han aportat informació sobre els seus projectes, programes o serveis des d'on s'aborda aquesta problemàtica, i també es detecten aquestes situacions des del servei social bàsic de l'Ajuntament. Per últim, s'ha pogut conèixer l'experiència d'una altra comunitat autònoma i quines són les línies marcades pels organismes internacionals.

Conceptes bàsics

a) Per comprendre el problema del maltractament cal considerar que:

- Les persones grans són objecte de discriminacions diverses i acumulatives.
- Els estereotips, els prejudicis i la discriminació són elements clau en la construcció de les relacions interpersonals de refús.
- Hi ha diverses formes de maltractament: físic, mental, emocional, sexual, econòmic.
- El maltractament, la negligència i l'abús es produeixen en varietat de contextos: l'habitatge propi o el familiar, els equipaments especialitzats per a les persones grans i els equipaments no específics i els entorns quotidians (comercials, de serveis, etc).
- La invisibilitat del problema del maltractament subratlla la necessitat d'identificar què succeeix a la realitat en els diferents contextos.
- Les característiques diferenciades entre el maltractament envers les persones grans i el generat per la violència masclista.
- La importància d'avançar en les definicions del problema tot reconeixent que sovint les persones pateixen simultàniament diverses formes de maltractament.

b) És imprescindible reconèixer la diversitat existent entre les persones grans pel que fa als maltractaments.

Entre els diferents eixos de diversitat és pertinent parar atenció a la presència de deteriorament cognitiu i/o de limitacions funcionals que configura dos grups. En primer lloc, el grup de les persones grans amb deteriorament cognitiu o que per les seves limitacions funcionals depenen de l'atenció i la cura d'altres; tot considerant que en aquest grup hi ha persones que són ateses a l'entorn familiar (casa seva o de familiars) i persones que són ateses a l'entorn institucional. Totes elles formen el grup anomenat "Veus silenciades". I en segon lloc, el grup de les persones que, sense patir deteriorament cognitiu ni limitacions funcionals, són víctimes de maltractament, negligència o abús.

En ambdós grups de persones, les estratègies de detecció i derivació poden compartir aspectes i a la vegada presentar components diferents. Per ambdós grups és important promoure que es reconeguin les seves capacitats, valors i aspiracions i evitar que siguin considerades com a persones que no tenen cap mena de capacitats o projecte de vida propi.

La informació facilitada pels Serveis Socials de Barcelona sobre les tipologies i causes de maltractament reflecteix l'augment en les formes de maltractament econòmic i en

les derivades del desbordament en la cura que pot afectar més intensament els familiars cuidadors. A més d'aquell tipus d'informació, també ens han facilitat informació sobre les eines i estratègies de treball.

Així mateix, la informació facilitada sobre els casos actius amb algun tipus de maltractament informat fa palès l'augment de la proporció de casos entre els grups d'edat més avançada. La distribució segons grups d'edat és: 15,30% corresponen al grup de 65 a 74 anys; 32,38%, al de 75 a 84 anys, i 52,3%, al de 85 anys i més. Convé fer esment que els resultats aportats per l'Eurobaròmetre "Health and long term care", efectuat l'any 2007, mostren una coincidència entre les dades recollides a la nostra ciutat i l'opinió dels ciutadans europeus; gairebé el 50% d'aquests consideren que la incidència del maltractament envers les persones grans està estesa o molt estesa. Aquesta tendència es reitera quan l'opinió és sol·licitada a persones amb experiència en el sistema de serveis d'atenció de llarga durada.

Actuacions en el marc de la Unió Europea

Les propostes d'actuació en el marc de la UE engloben camps tan diversos com els següents:

- 1) l'impuls del coneixement (incorporació del tema en les enquestes, investigacions),
- 2) la identificació de bones pràctiques i foment de l'aprenentatge mutu; la millora de la situació dels cuidadors professionals, i
- 3) la millora de la conciliació de la vida laboral, personal i les cures familiars. Són actuacions que comporten la mobilització de recursos tan variats com el Fons Social Europeu o el Programa Marc de Recerca, incloent la millora de la investigació per la prevenció de la dependència i la promoció de la salut mental.

Iniciatives de diferents països europeus

L'aproximació inicial a les iniciatives de Gran Bretanya ("No als secrets"), Irlanda ("Protegint el nostre futur"), Holanda ("No ho veuràs si no ho creus") i França ("Pla a favor del bon tracte") posa de manifest tant el caràcter multidimensional del problema com la diversitat de principis orientadors, com demostra la varietat de denominacions.

Tot i que les diferents iniciatives ofereixen en el seu conjunt informacions d'interès, en la nostra reflexió prenem com a referència bàsica el pla endegat a França. En aquest pla es despleguen les següents actuacions:

- 1) Plataforma telefònica, que té les funcions d'escoltar i orientar, i també de derivació als centres locals i que compta amb equips multidisciplinaris.
- 2) Accions formatives a tots els nivells.
- 3) Campanya als mitjans de comunicació.
- 4) Comitè de vigilància contra els maltractaments.
- 5) Agència nacional d'avaluació i qualitat dels serveis, i augment de la inspecció que inclou l'acompanyament per la implantació de millores i per prioritzar els temes de la vida quotidiana com a pal de pallar per promoure el bon tracte.
- 6) Manuals de gestió de risc dels maltractaments en els serveis domiciliaris i institucionals. En aquests manuals es tracta d'afavorir el desenvolupament d'una cultura de la seguretat que sigui oberta, constructiva i no culpabilitzadora que permeti generar

nous processos de treball entre els professionals i parar atenció a les possibilitats i l'autonomia de les persones.

La perspectiva de l'atenció centrada en la persona

L'atenció centrada en la persona és un component clau per avançar en el bon tracte que reconeix la importància de les vivències i de la subjectivitat de cada persona. Aquest enfocament condueix a revisar les característiques del disseny i de l'organització dels serveis, l'orientació de les activitats, així com les posicions professionals en els diferents entorns –la llar, el centre de dia o la residència–. A tall d'exemple, l'aplicació d'aquesta perspectiva en els entorns residencials transforma la posició dels professionals: es produeix un major protagonisme dels cuidadors en la mesura que esdevenen professionals de referència, reconeguts com a persones de confiança i mediadores; transformació que es correspon amb un major protagonisme de les persones grans. Simultàniament al desplegament d'aquesta nova funció dels cuidadors, els equips especialitzats es posicionen com a consultors que aporten suport als cuidadors. És pertinent subratllar que l'aplicació de la perspectiva de l'atenció centrada en la persona ha permès observar el descens de les alteracions de conducta i el risc de situacions de maltractament.

La introducció de canvis substancials en els entorns residencials requereix dues condicions per tal d'aplicar aquella perspectiva: el compromís dels organismes públics i privats implicats i el desenvolupament d'un procés d'acompanyament formatiu amb els professionals. Al llarg d'aquest procés es van construir noves respostes i es facilita la comprensió dels diferents impactes, com ara l'abordatge del neguit i les pors a la desprofessionalització. Pel que fa a la formació, és important recalcar que ha d'incorporar la dimensió ètica i que ha de dirigir-se tant als diferents professionals com als familiars.

Recomanacions

Les recomanacions de la UE per als estats membres recullen diverses línies:

- 1) Sistematització de dades sobre la incidència i la prevalença.
- 2) Serveis especialitzats per a les víctimes.
- 3) Programes educatius i de sensibilització ciutadana.
- 4) Programes de formació a cuidadors professionals i no professionals.
- 5) Establiment d'estàndards de qualitat en els serveis d'atenció de llarga durada.
- 6) Elaboració d'estratègies globals per combatre els maltractaments.

Pel que fa a les xarxes de projectes, gairebé totes coincideixen en les següents actuacions: sensibilització i accions per la visibilitat del problema; formació; sistemes de derivació i atenció, i elaboració de materials didàctics.

Pel que fa a les actuacions de prevenció, detecció i derivació se subratlla la importància d'avançar simultàniament en sensibilització i en actuacions de prevenció, detecció i resposta a les situacions de maltractaments, partint de l'articulació dels diferents nivells, local, regional i estatal. Tanmateix, cal parar atenció a la dificultat derivada de l'absència d'un patró establert respecte a les eines a utilitzar en la detecció (problema dels "falsos positius"). Per aquest motiu se subratlla que els instruments siguin senzills a fi d'afavorir que tant els professionals sanitaris d'atenció primària com els dels serveis socials mantinguin l'alerta de forma continuada. Cal aprendre de les experiències implementades i de les avaluacions disponibles.

Entre els grups de persones d'edat més avançada hi ha una proporció superior de casos de maltractament i també més prevalença de situacions de dependència funcional, declivi i deteriorament cognitiu, i altres patologies. Per tant és pertinent considerar aquests dos elements com a factors de risc de maltractament i subratllar la importància de la coordinació entre els professionals dels sistemes de salut i de serveis socials.

Entre els professionals és important evitar les generalitzacions en les referències als serveis. Els missatges estereotipats com ara "a les residències es produeix el maltractament de forma habitual" poden contribuir a produir una visió estigmatitzada d'aquells serveis. També és del tot negatiu el missatge que l'atenció de qualitat és aquella que aporten els professionals ja que implícitament es transmet que la qualitat de l'atenció no és bona quan són els familiars qui atenen les persones grans.

És molt important parar atenció a la complexitat de les casuístiques de maltractament i negligència. Hi ha casos que són clarament judicials, policials, i hi ha un camí clar (no vol dir que sigui fàcil). Altres, però, no presenten aquella claredat sinó que es tracta de situacions de la vida quotidiana per les quals hi ha una elevada tolerància. Ens trobem aleshores davant la dificultat de transformar maneres de fer i costums, sovint molt arrelades, com ara la infantilització en el tracte de les persones grans o la utilització de restriccions físiques i de medicació per controlar el comportament.

L'enfocament orientat al bon tracte ofereix coordenades de treball per als diferents grups de persones grans i en els diferents contextos, la llar, la residència, els serveis sanitaris i de forma general els diferents espais públics. El bon tracte s'inscriu en l'exercici dels drets humans i de ciutadania: qualsevol persona gran té dret a ser ben tractada. Aquest enfocament permet desplegar: activitats d'orientació i formació pels professionals, accions que facilitin el reconeixement del maltractament com a problema social i iniciatives de sensibilització per eradicar la tolerància social a determinades formes de tractar les persones grans, com ara la infantilització, la indiferència, la negació de la seva autonomia.* Cal considerar que la tolerància es manté a partir d'actituds i comportaments naturalitzats (és a dir considerant com a natural un tracte infantilitzador o d'indiferència). Per això és molt important visibilitzar aquestes actituds i comportaments com a exemples oposats al bon tracte. Així mateix, promoure el bon tracte pot facilitar que les persones que cuiden, els professionals i els familiars, formulin els seus dubtes sobre com estan cuidant i per tant se'ls pugui oferir i proporcionar orientació i suport efectius a l'entorn on es produeix el maltractament.

Les actituds o els comportaments que infantilitzen o d'indiferència en la mesura que estan naturalitzats poden provocar que les persones grans no els considerin formes de maltractament o discriminació. Per aquest motiu és molt important que les persones grans coneguin l'enfocament del bon tracte exemplificat en la vida quotidiana i se'l facin seu.

* www.nodejesqueocorra.com ofereix informació del programa organitzat pel Govern del País Basc. Inclou una campanya de comunicació que, basada en la defensa del bon tracte, denuncia la tolerància social respecte la infantilització, la indiferència, la negació de la seva autonomia.

Propostes

- » Prendre l'enfocament del bon tracte com a eix bàsic que es tradueix en totes les actuacions de sensibilització, prevenció, detecció i derivació que l'Ajuntament organitzi o promogui respecte el maltractament envers les persones grans.
- » Garantir que les nocions i exemples emprats per presentar l'enfocament del bon tracte proporcionen una imatge ajustada de la vellesa, en què es posa èmfasi en les potencialitats de les persones grans en lloc de fer-ho en els dèficits i les carències, no es neguen el declivi i els patiments i se subratllen els comportaments que no s'han de tolerar.
- » Diversificar les formes de difusió del document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència per tal que sigui conegut per ciutadans de les diferents generacions i establir indicadors d'avaluació de l'impacte assolit.
- » Avançar en una agenda d'actuacions que incorpori les associacions, les organitzacions del tercer sector i les empreses, tot identificant les activitats que unes i altres es comprometen a realitzar.
- » Reforçar les eines d'intervenció dels Serveis Socials Bàsics a través de la formació dels professionals dels centres de serveis socials –basada en la perspectiva del bon tracte– i el treball coordinat, el desplegament d'eines d'orientació i formació per als professionals que cuiden les persones grans –totes elles en clau de reflexió crítica–, així com d'iniciatives d'acompanyament i suport per als cuidadors. Les intervencions han d'incorporar l'atenció a la persona maltractada i respostes d'atenció a les persones maltractadores.
- » Prioritzar l'aplicació de la perspectiva de l'atenció centrada en la persona en les residències de titularitat municipal, en els serveis d'atenció domiciliària i en el conjunt de serveis.
- » Generar coneixements i facilitar la difusió de les dades obtingudes en els treballs d'avaluació i les recerques, cercant el compromís de l'àmbit acadèmic en la divulgació dels resultats i en l'exploració de línies de millora en els diferents tipus d'actuacions.

Membres dels grups de treball

Coordinadora

Mercè Pérez i Salanova, experta, psicòloga i professora de la Universitat Autònoma de Barcelona

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Sergi Arenas Guarch, Universitat a l'Abast
M. Pia Barenys Pérez, Departament de Sociologia. Universitat Autònoma de Barcelona
Josep M. Bastús Comelles, Càritas Diocesana de Barcelona
Adela Boixadó Porquet, Col·legi Oficial de Sociòlegs i Politòlegs de Catalunya
Joan Cànovas López, CCOO de Catalunya. Federació de Pensionistes Jubilats
Francesc Carmona Pontaque, Grup Municipal ICV-EUiA
Antoni Cervera Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Carmen Domínguez Alcón, Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions. Universitat de Barcelona
Josep M. Farré Piña, Grup Municipal CiU
Montserrat Gramunt Pubill, Grup Municipal CiU
M. Luisa Ibáñez Boira, Grup Municipal PP
Montserrat Lacalle Sistere, Col·legi de Psicòlegs de Catalunya
Antonio López Martínez, CCOO del Barcelonès, Secció Jubilats
Montserrat Marco Rovira, Grup Municipal PSC
Mercè Mas i Quintana, experta
Anna M. Massó Campamà, Grup Municipal CiU
Montserrat Mora Fernández, Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
Jordi Muñoz Iranzo, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Josep Muñoz Puerta, Consell Assessor de la Gent Gran
Miquel Nadal Rosàs, Grup Municipal CIU
Esther Pascual Acosta, Federació Catalana de Voluntariat Social
Lourdes Peracaula Guasch, Fundació "la Caixa"
M. Carmen Prats Lombarte, UGT. Unió de Jubilats i Pensionistes
Isabel Quintana Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Maite Ramírez Faidella, Fundació Família i Benestar
Gemma Rocés Bellmunt, Creu Roja a Barcelona
Joaquim Sánchez Paredes, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Rosalina Sicart Pons, Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Pepita Vergara Beltran, Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social de Catalunya
Cristina Vidal Martí, Fundació Pere Tarrés
Elisabeth Vinagre, Fundació CatalunyaCaixa
Josep Zalacaín Suárez, Grup Municipal CiU

Tècnics i tècniques municipals

Antoni Fernández Lozano, Consell Assessor de la Gent Gran
Margarita Trallero Flix, Assessoria Jurídica / AQVIE
Glòria Navarro Latorre, Departament de Gent Gran / AQVIE

Representants d'altres entitats

Oriol Alsina Español, Fundació Amics de la Gent Gran
M. Salut Camps Russinés, Agrupació Mútua ASISPA
Lourdes Casas, IPSS
Conrad Ensenyat Sacristan, Belluga't
Gregorio Giménez Romero, Federació Catalana de la Unió Democràtica de Pensionistes i Jubilats (FCUDP)
Montserrat Llopis Graells, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA)
M. Rosa Lunas Masnou, Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran (FOCAGG)
Jordi Pesuro, Dones i Família
Àngel Marcos Martín, Asociación Foro Defensa Tercera Edad
Antoni Navarro Monteys, AAVV Sagrada Família
Roser Ponsati Capdevila, Consell de Dones Sarrià-Sant Gervasi
Concepció Pujolar Cantijoch, Associació Familiars Alzheimer Barcelona
Maria Raventós Llop, CONEX
Pilar Rodríguez Benito, Associació Benestar i Desenvolupament
Assumpció Ros Florenza, Federació Entitats Assistència Tercera Edat
M. Eulàlia Serra Bertran, Alzheimer Catalunya

Invitats i invitades per a temes específics

Assumpció Roset Elias, comissionada de Gent Gran
Jordi Tolrà Mabilon, assessor de la Gerència de l'AQVIE
Carmen Domínguez Alcón, Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions. Universitat de Barcelona
Ester Quintana Escarrà, cap del Departament de Gent Gran (AQVIE)
Empar Cerezo Rincón, directora del Centre de Serveis Socials Bàsics (CSSB) del Guinardó
Vanessa Lirola Rubia, treballadora social del CSSB del Guinardó
M. Rosa Martínez, directora territorial de Serveis Socials d'Horta-Guinardó
Mayte Sancho, Fundación INGEMA

Grup de treball

Infància

El treball del grup Infància durant el curs 2011-2012 respon a dos vessants força diferenciats:

1. La participació del grup en tots aquells processos d'elaboració que fan referència a plans i programes de l'Ajuntament: Pla d'actuació municipal 2012-2015, Pla d'inclusió social 2012-2015, Pla per a la infància 2012-2015.
2. Un segon eix de treball el constitueixen els temes monogràfics sobre els indicadors en la infància i la relació d'aquests amb les TIC.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **13 de desembre** Definició del programa del curs.
- **19 de desembre** Procés participatiu del Programa d'Actuació Municipal 2012-2015.
- **17 de gener** Procés participatiu del Pla d'inclusió social 2012-2015 (electrònicament).
- **7 de febrer** Sistemes d'indicadors. Presentació del CIIMU, a càrrec de Carme Gómez, directora del CIIMU. Línies de la Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats, a càrrec de la regidora Irma Rognoni.
- **20 de març** L'ús de les tecnologies i les seves conseqüències. A càrrec de Cristina Pulido, doctora del Gabinet de Comunicació de la UAB.
- **15 maig** Presentació del balanç del Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010. A càrrec de Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.
- **5 de juny** Aportacions del grup de treball d'Infància al Pla municipal d'infància 2012-2015. Conduït per Carmina Català, cap del Departament de Planificació i Processos.
- **19 de juny** Presentació dels indicadors d'infància del Quadre de Comandament de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. A càrrec de Carles Salanova, responsable de l'Observatori Social de Barcelona. Elaboració de propostes del grup de treball d'Infància del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha participat en dues línies de treball diferenciades. Una línia se centra més en els continguts i la incidència en els plans i programes municipals, com el Programa d'Actuació Municipal 2012-2105, el Pla d'inclusió social 2012-2015 i el Pla d'infància 2012-2015. D'altra banda s'han tractat temes més monogràfics com els sistemes d'indicadors, nova línia de treball proposada aquest any, l'ús de les TIC (iniciada el curs passat). Per tractar aquests temes s'ha disposat d'alguns indicadors utilitzats per diferents ens i entitats i, pel que fa a les TIC, s'ha comptat amb la participació del Gabinet de Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

La Regidoria de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats vol donar un impuls a la infància des de la transversalitat, la territorialitat i el consens, sota l'òptica que la infància no es pot desvincular de la família.

Sistemes d'indicadors d'infància i adolescència

L'objectiu del grup per treballar el sistema d'indicadors ha estat disposar d'informació actualitzada, comparable i útil que permeti obtenir una estructura d'indicadors:

- Diagnosi: conèixer les necessitats socials i dels serveis.
- Planificació: establir els objectius de seguiment de la gestió i plantejar indicadors d'assoliment d'aquests objectius.
- Avaluació i seguiment del sistema d'indicadors, que permeti una anàlisi i avaluació dels serveis i detecció de punts de millora i d'innovació.

S'ha fet una visió general dels indicadors d'ens i organismes com: Ajuntament de Barcelona, (AQVIE); Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB); Consorci de Serveis Socials de Barcelona; Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU); Generalitat de Catalunya-DGAIA; Observatori d'Infància i Adolescència del País Basc; Unió Europea; UNICEF, Benestar Infantil a Espanya, i ONU, Objectius del Mil·lenni.

Es proposa:

- » Establir un model de treball basat en un bon coneixement i anàlisi de la realitat social de la infància i l'adolescència de Barcelona.
- » Realitzar una diagnosi acurada de les necessitats existents, dels recursos disponibles, dels mecanismes i instruments existents, dels sistemes de coordinació, de la seva distribució territorial, etc. Aquesta situació de partida és la que ha de permetre ajustar polítiques, assignar recursos, prioritzar i coordinar actuacions i serveis.
- » Disposar de dades sociològiques sobre l'impacte de les tecnologies en els infants.
- » Disposar de dades comparatives entre ciutats que tinguin realitats similars a la ciutat de Barcelona com Madrid, Sevilla o altres ciutats europees.

Oportunitats i riscos en l'ús de les tecnologies / Informació i Comunicació

Com a continuació del tema endegat el curs 2010-2011, el Gabinet de Comunicació de la UAB ha presentat diferents propostes per prevenir i informar els més joves, nens i nenes i adolescents, dels riscos que es poden trobar si es fa un mal ús de les TIC.

Entre els riscos que preocupen a la xarxa es troben el *grooming*, interaccions prèvies a l'abús sexual amb el menors, malgrat que ja es dona entre els mateixos infants, es detecta una socialització de la violència i un descens en l'edat d'inici. Es presenta el web: <http://www.thinkuknow.co.uk/>, d'un centre d'ensenyament de la Gran Bretanya on el Consell de Joves del centre revisa els continguts del web.

L'altre tema que es treballa és el *bullying* o assetjament escolar. Les propostes presentades van des de la iniciativa de "pantallas amigas" en l'àmbit estatal, <http://www.pantallasamigas.net/>, amb un logo que identifica la web que dona seguretat per navegar-hi.

Altres webs relacionades són:

- <http://www.unh.edu/ccrc/about/index.html>, web que investiga la interacció i suport entre iguals, i la naturalesa de delictes com la sostracció de menors, homicidi, violació, assalt i abús físic i sexual, així com el seu impacte.
- www.deaquinopasas.com sensibilitza dels riscos d'internet i com protegir-se de les xarxes socials.

Es presenta el projecte "EUMEDUS" European Media Literacy and Education Study, coordinat pel Gabinet de Comunicació. Un estudi de dos anys de durada que té com a objectiu contribuir al desenvolupament de les polítiques educatives nacionals destinades a promoure l'aprenentatge permanent de l'educació en mitjans.

Cal aprofundir des de les diferents instàncies de l'Ajuntament de Barcelona en aquestes estratègies que estan donant resultats a d'altres indrets i avançar en:

- » Establir un protocol per prevenir i detectar situacions de *grooming* (interaccions d'abús sexual perpetrades per una persona adulta cap a un menor).
- » Incloure a les pàgines web de *grooming* i *bullying* (assetjament entre menors) el telèfon d'ajuda que estigui ben visible a la pantalla principal del web.
- » Seguir amb la informació i d'altres iniciatives a les escoles per prevenir i detectar *grooming* i *bullying*, atès que les denúncies que arriben als jutjats són majoritàriament mitjançant els psicòlegs dels centres.
- » Impulsar en els centres la figura de "nens, nenes i joves mediadors a les escoles".
- » Acostar els pares i mares a les noves tecnologies, perquè puguin compartir el mateix codi que els seus fills i filles.
- » Prendre mesures de prevenció i difusió dels riscos vinculats a l'ús d'internet.
- » Contrarestar i limitar certs valors negatius que es transmeten per aquests canals de comunicació.
- » Fomentar la transmissió d'uns hàbits d'ús saludable i segur de les noves tecnologies per part de les famílies, facilitant la conciliació laboral i familiar, donant eines i facilitant informació.

- » Millorar els canals de comunicació entre l'Ajuntament i la ciutadania per conèixer millor les necessitats dels infants i poder treballar-hi conjuntament.
- » La comunicació amb els nens, nenes i adolescents, tant a través dels impresos com a través d'Internet, ha de ser atractiva i de lectura fàcil, tenint en consideració els espais que són consultats pels infants i adolescents als centres educatius i les xarxes socials per incidir-hi especialment.

Aportacions al Pla municipal per a la infància 2012-2105

Han quedat recollides en el Pla les aportacions que fan referència a l'infant com a ciutadà, infància i relacions familiars, infància i estils de vida, i infància vulnerable i en risc d'exclusió social.

Infant com a ciutadà

Per poder garantir que els infants siguin ciutadans de ple dret, cal reconèixer-los com a ciutadans i ciutadanes, assegurant-los el dret a ser escoltats, el dret a la informació, a la llibertat de pensament, el dret d'associació, el dret a la privacitat i el dret a opinar.

El grup proposa al nou Pla:

- » Fomentar la participació dins la família, l'escola i la participació ciutadana a través del barri.
- » Fer formació en bones pràctiques de participació a les famílies, l'escola, els espais i organitzacions de lleure i l'Administració.
- » Facilitar l'accés dels infants als canals de participació en els diferents àmbits de la seva vida.
- » Aprofitar i treballant amb els diferents canals de comunicació, com poden ser la televisió, la ràdio, internet i les xarxes socials, per sensibilitzar la població dels drets i responsabilitats dels infants.
- » Garantir el dret a la igualtat d'oportunitats de tots els infants, eliminant barreres i desigualtats en l'accés als canals de participació, com poden ser les desigualtats causades per la bretxa tecnològica.
- » En aquest sentit es proposa incorporar en el nou Pla d'infància la creació d'un Consell d'infants de ciutat i taules d'infància i adolescència i/o Consells d'infants als barris.
- » Seguir treballant en la línia de les ciutats amigables amb la infància, per tal de fer una ciutat pensada amb i per als infants, on els espais públics siguin accessibles i pensats per a ells i elles. I es destaca la necessitat que aquesta línia sigui el resultat d'un treball compartit entre l'Administració i la societat civil.

Infància i relacions familiars

La família és considerada com un element clau en el creixement i desenvolupament dels infants. En aquest sentit es destaca la necessitat d'un reconeixement social de les responsabilitats de la família, que vagi lligat a un suport en el desenvolupament d'aquestes funcions.

El grup proposa al nou Pla:

- » Impulsar la conciliació de la vida laboral, familiar i personal per garantir l'educació dels infants i la formació dels pares i mares.
- » Conscienciar sobre les responsabilitats dels pares i mares, així com la importància de compartir aquestes responsabilitats.
- » Potenciar la transmissió de valors, sense que aquesta funció sigui delegada a altres agents, assegurant l'accés de totes les famílies als espais familiars de 0-3 anys, creant més espais de joc compartit (com poden ser els parcs), potenciant les activitats familiars en les quals intervinguin tots els membres de la família i creant casals de mares i pares, on aquests es puguin formar i compartir temps amb els seus fills i filles.
- » Fomentar l'educació sexual i de consum de drogues en el si de la família, donant suport als pares i mares en aquests temes.
- » Orientar les famílies en moments de transicions familiars, potenciant la transparència i el dret a la informació dels infants.
- » Ampliar l'atenció en temes de salut emocional a les famílies, així com el suport en els conflictes relacionals.
- » Tenir en compte la diversitat de models familiars i els nous contextos.

Infància i estils de vida

Les propostes en aquesta àrea parteixen de l'observació que el paper fonamental en la conformació d'un estil de vida determinat entre infants i adolescents, prové fonamentalment dels valors i hàbits que els transmeten les famílies.

El grup proposa al nou Pla:

- » Promoure un oci saludable com a alternativa al consumisme.
- » Fer més reconeixement a la tasca de les entitats de lleure educatiu.
- » Retardar un any el consum de tabac i alcohol.
- » Millorar l'atenció de la salut emocional.
- » Prevenció (centres oberts, espais familiars i oci saludable).
- » Garantir la cobertura de necessitats bàsiques als infants (educació, menjar, habitatge i lleure).
- » Enfortiment comunitari i xarxes de suport familiar.
- » Participació, donar veu a la infància i garantir el dret a ser escoltats.

Infància vulnerable i en risc d'exclusió social

L'atenció de la infància vulnerable i en risc d'exclusió social es presenta com una prioritat que ha de ser tractada amb urgència, assegurant els pressupostos necessaris per fer-hi front.

Concretament, es proposa per al nou Pla afrontar el treball amb aquests col·lectius des de la perspectiva de la participació i de la prevenció i l'atenció.

Participació

- » Treballar des de l'enfortiment comunitari i la creació de xarxes de suport entre les famílies dins dels barris.
- » Fomentar el voluntariat, formant els voluntaris i sense que aquests substitueixin l'atenció professional.
- » Crear xarxes que potenciïn la participació directa dels infants.
- » Coordinar els diferents agents implicats en l'atenció de la infància en risc i de les pròpies famílies.

Prevenció i atenció

- » Donar una atenció als diferents perfils de vulnerabilitat dels infants sense estigmatitzar: discapacitats i immigració (diferenciant aquells que tenen referents familiars dels menors no acompanyats).
- » Fer un pla que tingui en compte les desigualtats per raons de gènere.
- » Tractar els nous factors d'exclusió: accés a noves tecnologies i accés a activitats de creixement personal (extraescolars, oci, viatges...).
- » Afavorir el treball amb les famílies en el marc dels centres oberts.
- » Evitar l'associació entre centres oberts i exclusió; el nou model estableix que les nenes i els nens procedents de Serveis Socials o dels EAIA han de representar una proporció màxima del 50% dels usuaris.
- » Fomentar l'acolliment familiar, prioritzant-lo davant altres mesures com els CRAE, potenciant el programa de famílies acollidores amb més pressupost.

Membres dels grups de treball

Coordinador

Josep M. Villena i Segura, expert, psicòleg, president de l'Associació Diomira i president de la Taula per la Infància i l'Adolescència de Catalunya

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Josep M. Alonso Varea, Col·legi Oficial de Psicòlegs
M. Dolores Balibrea Pérez, Audiència Provincial de Barcelona
Pitu Buxó Borràs, Grup Municipal PSC
Mònica Duaigües Duaigües, Fundació CatalunyaCaixa
Elisabeth Vinagre, Fundació CatalunyaCaixa
Jose Fernández Barrera, experta
Assumpció Franquesa, Càritas Diocesana a Barcelona
Núria Gaig Janer, Grup Municipal PSC
Jordi Giró Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Àngels López, Federació Catalana de Voluntariat Social
Anna Fernández Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social
M. Rosa Martínez Barellas, Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona
Silvia Mata, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Jordi Morató Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Fidel Prellezo, Col·legi d'Educatrices i Educadors Socials de Catalunya
Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CIU
Rosa M. Pujadó i Polo, Justícia i Pau
Àurea Quintana Baulés, Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social de Catalunya
Marta Sevillano, Creu Roja a Barcelona
Joana Sorroche Torres, UGT Catalunya
Montserrat Tur Tracero, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Maria València Vera, Fundació Pere Tarrés
Víctor Valls Andrés, CCOO del Barcelonès

Tècnics i tècniques municipals

Rosa M. Alemany Vidal, Consorci de Serveis Socials de Barcelona
Natalia Rosetti, Consorci de Serveis Socials de Barcelona
Carmina Català Galofré, cap del Departament de Planificació i Processos (AQVIE)
Joana Chinchilla Moreno, Direcció del Programa de Temps i Qualitat de Vida (AQVIE)
Anna Montolio Fornons, Departament de Família i Infància (AQVIE)
Araceli Vilarrasa Cunillé, Institut Municipal d'Educació

Representants d'altres entitats

Ferran Bolós Martínez, Fundació Centre Obert Passatge
Clara Darder Giménez-Zadaba-Lisson, Fundació Propedagògic
Isabel de Ferrer, Associació Benestar i Desenvolupament
Paco Estellés Pérez, Federació d'Entitats d'Atenció i Educació a Infància i Adolescència -FEDAIA
Carme Gómez Granell, Consorci Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)
Anna M. Montes Vallecillos, Associació In Via
Sara Zarza Fernández, Associació In Via
Eva Mosquera, Institut de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS)
Pilar Núñez, Institut de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS)
José Antonio Ruiz Montes, Fundació Catalana de l'Esplai

Invitats i invitades per a temes específics

Irma Rognoni Viader, regidora de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats
Cristina Pulido, investigadora del Gabinet de Comunicació de la UAB
Carmina Català Galofré, cap del Departament de Planificació i Processos (AQVIE)
Jordi Tolrà Mabilón, assessor de la Gerència de l'AQVIE
Júlia Martí Comas, Departament de Planificació i Processos
Carles Salanova Pardina, Observatori Social (AQVIE)

Grup de treball

Pobresa

L'activitat del grup de treball durant aquest curs s'ha basat en dos eixos:

- El primer ha estat la preparació de les aportacions del grup de Pobresa al nou Pla d'inclusió de la ciutat de Barcelona. Les conclusions d'aquest primer punt, que ha ocupat diverses sessions de treball, ja es van redactar i recollir en un document a l'equip redactor del Pla.
- El segon eix de reflexió, en el qual s'emmarquen les conclusions i propostes que s'expressen en aquest document, ha estat la inserció laboral en temps de crisi i les problemàtiques amb què es troben les entitats que cerquen la inclusió social a través del treball.

La majoria de les entitats que tenen com a missió la lluita contra la pobresa identifiquen en l'accés al mercat laboral i en l'estabilitat i la seguretat en l'habitatge, dues vies d'inclusió social. El context de crisi, amb el fort increment de la desocupació que ha viscut el nostre país, fa que els col·lectius vulnerables als quals les entitats acompanyen ho tinguin especialment difícil.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **Octubre, novembre i febrer** Participació i propostes per al nou Pla d'inclusió social 201-2015 de la ciutat de Barcelona.
- **11 de gener** Polítiques d'inserció: Situació de les empreses d'inserció. A càrrec d'Ignasi Parodi, vicepresident, i Albert Alberich, secretari, de la Federació d'Empreses d'Inserció de Catalunya – FEICAT.
- **7 de març** “Inserció social i laboral en moments de crisi”. A càrrec d'Albert Sales, coordinador del Grup.
- **11 d'abril** Nou impuls a la contractació responsable: La contractació de col·lectius amb dificultats en el marc de les clàusules socials de l'Ajuntament de Barcelona. El paper de la Xarxa d'Inserció Sociolaboral. A càrrec de Lorena Ventura, directora d'Ocupació de Barcelona Activa.
- **30 de maig** Darreres reformes en matèria de polítiques d'ocupació i el paper dels serveis públics i privats. A càrrec de Eduard Rojo, catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la UAB. <http://eduardorojoblog.blogspot.com>.
- **27 de juny** Elaboració de propostes del grup de treball de Pobresa del curs 2011-2012.

Consideracions i propostes

El grup ha pogut disposar d'informacions actualitzades pel que fa a la nova llei de contractes, al nou tipus de contractes amb clàusules socials de l'Ajuntament i a la situació de les empreses d'inserció dins d'aquest context per tal poder respondre a qüestions com si s'aconsegueix inserir les persones en el mercat de treball, les noves demandes o els nous "nínxols" de mercat on es generaran llocs de treball.

Les empreses d'inserció laboral

Malgrat la crisi, s'han viscut avenços importants en el reconeixement de la tasca de les empreses d'inserció en els darrers temps. Les reserves socials en la contractació de les administracions públiques són un èxit d'incidència política. Les entitats que promouen les empreses d'inserció posen de manifest que hi ha alguns riscos si no se segueix el tema de prop. En altres països, les grans empreses ja estan generant filials d'inserció per ocupar nous espais de mercat. Cal fer un seguiment del control dels requisits i denunciar les possibles intrusions garantint que les empreses d'inserció tinguin una preferència real per accedir a aquestes contractacions reservades.

El salt de les empreses d'inserció a les empreses convencionals cada cop és més difícil, mentre que la necessitat de suport en els processos d'inserció és cada cop més gran. Quan les persones en procés d'inserció aconseguen feina és amb contractes (majoritàriament de tres mesos).

Tot i que la tasca de les empreses d'inserció es valora molt positivament, el nombre de persones que ocupen, davant les altes xifres d'atur, és molt reduït, i queda molt terreny per recórrer.

Les propostes són:

- » Les empreses d'inserció han de ser "fàbriques d'oportunitats". En temps de dificultats per al conjunt de la població, calen espais per compartir experiències innovadores en matèria d'inserció laboral.
- » Les empreses d'inserció i les entitats haurien de poder transmetre el valor afegit que comporta la contractació de persones procedents d'itineraris d'inserció. Qualsevol mesura que ajudi a donar a conèixer la seva tasca i els productes i serveis que ofereixen és benvinguda.
- » El grup detecta algunes limitacions en el seguiment socioeducatiu de les persones en risc que segueixen un procés d'inserció laboral. Una proposta que sorgeix del debat és la creació de grups d'ajuda mútua entre persones que hagin tirat endavant després de l'acompanyament d'una entitat.

Altres

Es detecta un problema greu de lentitud en la resposta de les administracions competents a les sol·licituds de subsidis o pensions no contributives. Es fa un esment especial al fet que no s'hagin aprovat nous expedients de PIRMI des d'abans de l'estiu de 2011.

La disminució del finançament públic per a l'acció social és evident i genera una sobrecàrrega molt visible en les entitats de la ciutat i a la pròpia Administració local. Preocupa una possible utilització confusa de les dades. No es pot transmetre a la ciu-

tadania que hi ha menys necessitat perquè hi ha menys persones ateses. En realitat, s'està deixant sense atendre un nombre cada cop més preocupant de persones.

Les propostes són:

- » L'allargament dels terminis de resposta de l'Administració pública i la precarització de l'oferta laboral comporta situacions contradictòries en els processos d'inserció laboral. En aquests moments hi ha persones rebent subsidis molt modestos que dubten si acceptar o no treballs temporals o insegurs perquè els tràmits per tornar a rebre el subsidi són excessivament lents. Cal agilitzar la resposta de les administracions: reduir el temps de tràmit (sobretot en el cas del PIRMI i de les prestacions que es deriven de la Llei de dependència).
- » El grup reitera la necessitat de fer complir les lleis que ja existeixen per lluitar contra l'exclusió. Es posa com a exemple la LISMI.
- » Cal estudiar les vies legals per mantenir les persones desnonades a casa. Per donar suport a les famílies en procés de desnonament es fa necessària una finestra única.
- » Es proposa incrementar l'IBI als pisos desocupats.
- » Es detecten molts problemes pràctics i contradiccions en el tractament administratiu dels processos d'inserció laboral. Les entitats reclamen espais de debat amb l'Administració per posar solució a aquests temes. Per exemple, una persona aturada que vulgui accedir als serveis d'una Oficina de Treball de la Generalitat ha de trucar per telèfon a una línia de cost especial o ha de demanar cita per una reunió presencial per internet. Sigui com sigui existeix un cost que no sempre es pot assumir.
- » Les dades disponibles sobre aspectes socioeconòmics de la ciutat són escasses. Cal disposar d'un diagnòstic més precís del que succeeix al municipi i per això cal millorar en la recollida i sistematització de dades que vagin més enllà de les xifres d'atenció dels serveis socials o d'altres serveis públics.
- » Les entitats que treballen en la lluita contra diferents formes d'exclusió pateixen molts problemes derivats dels ràpids canvis en les normatives i reglaments que fixen l'accés a serveis i prestacions. Se sol·licita més seguretat jurídica per saber amb quins recursos es compta. Es proposa a l'Ajuntament que es pronunciï sobre aquest tema exigint a administracions superiors un compromís de continuïtat en les polítiques.
- » Es demana a l'Ajuntament que es posicioni i es pronunciï públicament davant decisions d'altres nivells del sector públic que repercuteixen en els serveis socials municipals. De manera urgent caldria un posicionament sobre la reducció de la cobertura de la sanitat pública i sobre la política migratòria que deixa en situació irregular les persones estrangeres aturades i tanca possibles itineraris d'inclusió.

Membres dels grups de treball

Coordinador

Albert Sales i Campos, professor associat de Sociologia de la UPF, investigador de desigualtats, pobresa i exclusió social, i globalització i drets socials

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Andreu Criquet Giralt, Consell de la Joventut de Barcelona
Dolors Alegre Santamaria, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Marta Balart Portella, Grup Municipal CIU
Teresa Bermúdez Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona
Amparo Bernat Portella, Grup Municipal PSC
Araceli Càrdenas Pedrosa, Federació Catalana de Voluntariat Social
Pau Carreño i Escoda, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Montserrat Catarineu Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Ricard Cayuela Dalmau, Col·legi de Psicòlegs de Catalunya
Raquel de Haro González, CCOO del Barcelonès
Glòria Martín Vivas, Grup Municipal PP
Violeta Paredes Lozano, Fundació "la Caixa"
Miquel Pozo Navarro, Creu Roja a Barcelona
M. Carmen Prats Lombarte, Unió de Jubilats i pensionistes. UGT

Tècnics i tècniques municipals

Carme Fortea Busquets, Departament d'Atenció a Persones Vulnerables. AQVIE
Herminia Gil Canales, Barcelona Activa

Representants d'altres entitats

Pilar Aguilar, Institut de Reinserció Social (IRES)
Antonio Aliana Magrí, Fundació Privada Trinijove
Cecília Bosch Nuri, Fundació Privada Escó
Jaume Castellet Larena, Fundació EMPREN
Francesca Ferrari Rebull, Associació In Via
Esther Henar Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Víctor M. López González, Fundació Promocions
Jorgina Martínez, Fundació Formació i Treball
Ramon Noró Camats, Fundació Arrels
Francisc Patricio Domínguez, Filles de la Caritat Sant Vicent de Paül
Albert Sabatés Porrera, Filles de la Caritat Sant Vicent de Paül
Ariadna Roca, Bona voluntat amb Acció
Gerard Verdés, Bona voluntat amb Acció
Rosa Romeu Tarragona, Fundació Catalana de l'Esplai
Josep Maria Trullàs Graells, Fundació Acció Solidària contra l'Atur
Francisco Villarrasa Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics

Àlex Masllorens, assessor de Gerència. Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports
Ignasi Parodi, vicepresident de la FEICAT
Albert Alberich, secretari de la FEICAT
Lorena Ventura, directora d'Ocupació de Barcelona Activa
Eduard Rojo, catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la UAB

Grup de treball

Salut

L'eix de les propostes de treball d'aquest curs ha estat:

- Partir dels fets i dades sobre la salut a Barcelona per valorar els reptes per a la salut.
- Aprofundir en una problemàtica de salut emergent (cronicitat i gent gran, aïllament gent gran...).
- Analitzar aquesta realitat amb un nou paradigma sobre la salut: una visió transversal. I també des de la visió territorial: la intervenció en un territori per part de la xarxa de salut i la xarxa de serveis socials, o per part d'una acció comunitària.

Sessions de treball del curs 2011-2012

- **19 de gener** Presentació de la delegada de Salut, la Dra. Cristina Iniesta. Presentació de l'Informe de Salut 2010, a càrrec del Dr. Xavier Bartoll, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Elaborar el programa del curs.
- **16 de febrer** Aproximació a la situació de la gent gran a la ciutat de Barcelona. A càrrec de Carles Salanova.
- **19 de abril** "Pobresa i exclusió" amb la participació de:
 - Albert Sales, coautor de l'estudi "Itineraris i factors d'exclusió social".
 - Carme Fortea, responsable del departament de Persones Vulnerables de l'Àrea de Qualitat de Vida. La xarxa d'atenció a persones sense llar.
 - Ramon Noró, cap de Comunicació de la Fundació Arrels. L'experiència des d'una entitat.
- **17 de maig** Models de coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics. Amb la participació dels equips territorials de:
 - Clot/Camp de l'Arpa: Carolina Corral, treballadora social del Centre de Serveis Socials Clot/Camp de l'Arpa; Toni Calero, treballador social de l'ABS Encants, i Montserrat Rovira, directora del Centre Serveis Socials del Clot/Camp de l'Arpa.
 - Poble Sec: Merche Avilés, directora del Centre de Serveis Socials Poble Sec; Bàrbara Mils, treballadora social del CAP de Salut de Les Hortes, i Pepita Rodríguez, treballadora social del CAP Manso i referent de Treball Social Àmbit Barcelona (Generalitat).
- **21 de juny** El nou format de l'Informe de Salut. A càrrec de Xavier Bartoll, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Elaboració de propostes del grup de treball de Salut del curs 2011-12, amb la delegada de Salut, Cristina Iniesta.

Consideracions i propostes

El grup ha disposat de les dades sobre l'Informe de Salut, que apunta situacions i realitats emergents sobre salut a la ciutat, i també de les dades d'altres registres o informes de les persones més vulnerables socialment, com el sistema d'indicadors sobre la gent gran de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, o l'Estudi sobre Pobresa i Exclusió.

Algunes dades significatives amb relació a les dades analitzades: la solitud i l'aïllament que afecta fonamentalment la gent gran i l'impacte en la salut; la indigència i els problemes de salut i l'abordatge des de la xarxa pública, i l'increment de l'atenció en salut mental.

En aquest marc, el grup de treball ha explorat, des d'una mirada transversal, els itineraris i factors d'exclusió social i el treball en xarxa en l'atenció a les persones sense llar. També ha analitzat models de coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics.

Informe de Salut de Barcelona

El grup valora molt positivament l'existència de l'Informe de Salut de la ciutat i la seva difusió, així com el fet que es mantingui al llarg dels anys. El grup va plantejar poder participar en la revisió del format de l'Informe de Salut de la ciutat de Barcelona, i aquesta participació s'ha pogut fer efectiva, de manera que el grup ha pogut valorar i fer aportacions al nou format de l'Informe de Salut. El grup valora positivament aquest procés i la nova proposta, considerant que representa una adaptació al context i una millora important, tot fent aportacions en relació amb alguns indicadors de salut, franges d'edat i qualitat hospitalària.

L'abordatge de situacions de pobresa, aïllament i exclusió social per part de la xarxa social i de salut

L'estudi sobre els factors d'exclusió permet identificar com a factors més crítics les transicions de la joventut a la vida adulta, l'entrada i sortida del mercat laboral, la jubilació forçada, les ruptures familiars i altres transicions del cicle de vida. Altres factors, com el consum d'alcohol, no apareixen com a factor explicatiu de l'inici dels processos d'exclusió, sinó de la cronificació, i el mateix passa amb els trastorns mentals.

La Xarxa a l'Atenció a Persones Sense Llar, que és una xarxa d'acció i treball conjunt entre Ajuntament i entitats i organitzacions de la ciutat, posa en valor tot el que s'ha avançat, i en especial en el treball de l'equip ESMESS (equip de salut mental per a persones sense sostre) en coordinació amb el Consorci Sanitari.

Cal continuar reforçant, però, aspectes com:

- Revisar els protocols d'atenció social i sanitària en situacions d'exclusió extrema com les de les persones que viuen al carrer, des d'un plantejament integral de l'atenció centrada en la persona, mirant de garantir un contínuum en l'atenció social i sanitària que necessita la persona, per tal de no trencar processos de recuperació complexos.

- S'està fomentant el paradigma de l'atenció centrada en la persona, d'atenció física i psicològica. Si volem generar inclusió, cal trobar vies per impulsar aquest paradigma en els nostres serveis sanitaris, valorant els indicadors o els criteris que s'han d'establir amb les persones que estan en situacions d'exclusió per optimitzar els recursos.
- Es valora que la cultura institucional està molt focalitzada en la gestió econòmica i administrativa, i que caldria no perdre una perspectiva més personalitzada.
- L'atenció a la complexitat dels processos de salut i malaltia no es pot fer de manera reduccionista, prenent separar allò que és tècnic-biològic per a la medicina del que és social.
- Es valora que la xarxa de salut mental encara no està treballant l'individu amb una visió biopsicosocial. Es proposa un model de salut mental comunitària i d'orientació assertiva, més proactiu, que vagi a buscar i s'aproximi a la problemàtica per oferir una continuïtat de recursos sanitaris i socials.
- La prevenció hauria de ser el model d'intervenció: el coneixement disponible per part dels serveis que estan intervenint permet fer pronòstics en l'evolució de les problemàtiques. Si se sap que en un 85% de les persones sense llar ateses hi ha malalties associades, el sistema ha de poder anar més enllà, i els serveis sanitaris i socials haurien de revisar conjuntament (no de manera unilateral) les estratègies a impulsar.

Per avançar en l'abordatge de situacions de pobresa, aïllament i exclusió social per part de la xarxa social i de salut, el grup proposa:

- » Més integració dels recursos i de les polítiques, una visió integrada de les xarxes de salut i de serveis socials.
- » Partint d'un plantejament integral de l'atenció centrada en la persona, garantir un continuïtat en l'atenció social i sanitària que necessiten les persones que viuen situacions extremes com estar-se al carrer, per tal de no trencar processos de recuperació que són molt complexos.
- » Millorar la protocol·lització d'aquestes casuístiques que impliquen al sistema sanitari i al de benestar social, des de les funcions pròpies de cada sistema, per garantir que les situacions crítiques no quedin desateses.

Models de coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics

Els casos positius de coordinació territorial analitzats pel grup permeten constatar l'existència de models en els quals els equips professionals dels serveis socials bàsics es coordinen de manera efectiva amb els treballadors socials de les àrees bàsiques de salut corresponents. Es tracta de territoris de població similar i organitzacions de serveis de salut i de serveis socials que no es regeixen pels mateixos criteris, i malgrat això, els beneficis i els resultats del treball conjunt són satisfactoris.

Aquest treball conjunt és fruit de la necessitat de compartir objectius i del sentit comú que es desprèn de treballar amb persones usuàries/pacients. Es considera que aquest treball hauria de ser una manera de fer quotidiana entre les diferents xarxes de serveis i s'hauria de facilitar a nivell institucional.

Partint del coneixement del seu territori, els equips estableixen els objectius respectius i les línies de treball. Això els permet atendre millor la població, compartir atenció grupal i també generar projectes comunitaris i incorporar al teixit social del territori.

Aquestes experiències són lluny de poder-se generalitzar a tots els territoris de Barcelona. Quins elements fan que aquesta coordinació “normal” sigui possible? S’han identificat alguns elements que semblen facilitar la generació d’una cultura, una manera de fer i de relacionar-se, que fomenta aquest treball conjunt. Es tracta en canviar:

- De la desconfiança al reconeixement mutu entre els diferents equips professionals.
- De la parcialització de les visions respectives a la coresponsabilitat en l’atenció a les necessitats i problemàtiques.
- De les relacions protocol·làries entre sistemes a les de disponibilitat entre serveis i professionals.

Els sistemes de coordinació i treball conjunt entre xarxes al territori permeten:

- Identificar les situacions i problemàtiques de més prevalença a cada territori.
- Abordar de manera conjunta algunes problemàtiques comunes (aïllament de la gent gran, famílies i infància vulnerable, maltractaments, síndrome de Diògenes...).
- Atendre amb més eficàcia i efectivitat la població.

Conclusions

“Tots mirem el carrer des de diferents finestres. Cada servei representa una finestra, que des de diferents cases, dona al mateix carrer. Hi ha d’altres professionals, àmbits de voluntariat, entitats de la ciutat que no tenen finestra a aquest carrer. Cal veure com es coordinen els diferents àmbits per poder ajudar a qui passa pel carrer. La necessitat de serveis socials cada vegada anirà a més i cada vegada hi haurà gent més necessitada en aquest sentit. La necessitat de coordinació ha de ser efectiva sobre el coneixement de les accions de benestar social que es poden oferir.”

Els reptes identificats que caldria plantejar institucionalment són:

- El pas d’un model de resposta a la malaltia a un model de promoció de la salut.
- La necessitat de crear i mantenir taules tècniques a nivell de territori entre serveis sanitaris i socials.
- La socialització de projectes d’intervenció del sistema social i el de salut.
- El suport als professionals.
- La confidencialitat de les dades i el consentiment informat (poder compartir la història clínica...).
- El paper que poden jugar les farmàcies (en l’atenció, en projectes comunitaris com RADARS...) com a agents comunitaris privilegiats.
- L’articulació amb entitats i associacions com les de famílies cuidadores.

Les propostes que fa el grup per avançar en la coordinació entre els serveis d'atenció primària de salut i els serveis socials bàsics són:

- » Difondre i donar a conèixer bones pràctiques de coordinació, com els exemples que s'han presentat al grup de treball, amb un seguit d'instruccions i recomanacions als serveis socials i de salut.
- » Elaborar a cada territori un opuscle que permeti a tothom disposar dels contactes bàsics dels serveis socials i sanitaris que hi són.
- » Trobar instruments o sistemes de comunicació per compartir informació pels cogs-tors dels processos centrats en la persona.
- » Plantejar que les taules o espais de coordinació a nivell de territori incorporin sempre els referents del sistema de salut i de serveis socials.
- » Disposar d'un marc institucional que faciliti i promogui el treball coordinat entre les xarxes de salut i serveis socials en els territoris a partir de models contrastats de bona praxi.
- » Avançar cap a un model de ciutat que integra serveis del territori per a la persona: salut, serveis socials i entitats.

Membres dels grups de treball

Coordinador

Josep Clusa Matinero, psiquiatre psicoanalista, president de la Fundació Congrés Català de Salut Mental, membre de la Sociedad Española de Psicoanálisis, exdirector del Servei de Rehabilitació Comunitària Dr. Pi i Molist

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Lidia Albert i Siles, Fundació "la Caixa"
Maragda Campañà i Garcia, Grup Municipal Unitat per Barcelona
Pilar Castella, UGT Catalunya
Jordi Craven-Bartle Lamote de Griñón, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Raquel de Haro González, CCOO del Barcelonès
Júlia de Miguel Izquierdo, Creu Roja a Barcelona
Mònica Duaigües Duaigües, Fundació CatalunyaCaixa
Maria Estrada Campmany, Col·legi de Farmacèutics de Barcelona
Rafel Guayta Escolies, expert
Begoña Martí Caniz, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Belén Pajares Ribas, Grup Municipal PP
Josep M. Panes, Col·legi Oficial de Psicòlegs Catalunya
Francesc Pla i Santamans, Grup Municipal CiU
Isabel Ribas Seix, Grup Municipal ICV-EUiA
Carmen Rodrigo de Larrucea, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Lucio Sampietro Garcés, Federació Catalana de Voluntariat Social
Susana Sánchez Pérez, Grup Municipal PSC

Tècnics i tècniques municipals

Silvia Gambin Creus, Direcció del Programa de Salut
Marta Giralt Maldonado, Direcció del Programa Adolescència i Joventut AQVIE
Pilar Solanes Salse, Direcció del Programa de Salut
Joan Ramon Villalbí Hereter, Agència Salut Pública de Barcelona

Representants d'altres entitats

Josep Dalmau Nolla, Consell de Salut del districte de Sant Martí
Carles Garcia Ribera, Fundació Congrés Català de Salut Mental
Cristina Mariano, Fundació Privada Lliga Catalana d'Ajuda Mútua
Josep Martí Valls, Centre d'Anàlisi i Programes Sanitaris (CAPS)
Laura Morer Benages, Associació Catalana per al Parkinson
Enriqueta Moyano Devenat, Grup d'Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats
Francisco Nebot Genaro, AAVV Porta i Consell Salut de Nou Barris
Rosa Ros Rahola, Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat
Roser Rovira, Associació Catalana de Malalts Epilèptics
Carme Sabater Sánchez, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Mercè Laborada Gil, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Jorge Saz Berges, Projecte dels Noms
Anna Maria Solanes Guasch, Grup Persona
Graciela Traba Benavidez, Ca La Dona
M. Gràcia Tort, Consell de Salut del districte d'Horta-Guinardó
Anna Varderi Casas, Fundació d'Oncologia Infantil Enriqueta Villavecchia

Invitats i invitades per a temes específics

Cristina Iniesta Blasco, delegada de Salut
Merche Avilés Ruiz, directora del Centre Serveis Socials Bàsics (CSSB) Poble Sec
Xavier Bartoll, Agència de Salut Pública de Barcelona
Toni Calero, treballador social de l'Àrea Bàsica de Salut (ABS) Encants
Carolina Corral Martínez, treballadora social del CSS Clot
Carme Fortea Busquets, cap del Departament de Persones Vulnerables
Bàrbara Mills, treballadora social del CAP Salut Les Hortes
Ramon Noró Camats, Fundació Arrels
Pepita Rodríguez, treballadora social del CAP Manso i referent dels treballadors socials de la salut, àmbit Barcelona, de la Generalitat
Montserrat Rovira de la Rosa, directora del Centre de Socials Bàsics Clot
Carles Salanova Pardina, responsable de l'Observatori Social AQVIE
Albert Sales Campos, coordinador del grup de treball Pobresa

Annexos

Composició del Plenari 2011-2012

Presidència

Xavier Trias i Vidal de Llobatera, alcalde de Barcelona

Presidència delegada

Maite Fandos i Payà, tinent d'alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

Vicepresidència

Irma Rognoni i Viader, regidora de Família, Infància, Usos del Temps i Discapacitats

Secretàries

Emília Pallàs i Zenke, secretària

Sensi Arquillo i Arquillo, secretària adjunta

Membres representants de la Corporació Municipal

Carmen Andrés i Añón, regidora del Grup Municipal PSC

Guillem Espriu i Avendaño, regidor del Grup Municipal PSC

Imma Moraleda i Pérez, regidora del Grup Municipal PSC

Glòria Martín i Vivas, regidora del Grup Municipal PP

Belén Pajares i Ribas, regidora del Grup Municipal PP

Ricard Gomà i Carmona, regidor del Grup Municipal ICV-EUiA

Joan Laporta i Estruch, regidor del Grup Municipal Unitat per Barcelona

Miquel Esteve Brignardelli, comissionat Immigració, Grup Municipal CiU

M. Assumpció Roset Elias, comissionada Gent Gran, Grup Municipal CiU

Representants dels consells sectorials municipals i/o de participació

Huma Jamshed, vicepresidenta del Consell Municipal d'Immigració de Barcelona

Èric Juan Jerez, secretari del Consell de Joventut de Barcelona

Pasqual Bayarri i Valcárcel, cap de projectes del Consell Econòmic i Social de Barcelona

M. Luz Eixarch i Bosch, vicepresidenta del Consell Assessor de la Gent Gran

Pere García i Giménez, vicepresident del Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona

Joaquim Roqueta Manen, vicepresident del Consell de Gais, Lesbianes, Homosexuals, Bisexuals i Transsexuals de Barcelona

M. Rosa Pons Vilarasau, secretària del Consell de Dones de Barcelona

Representants d'entitats socials

Francina Alsina i Canudas, presidenta de la Federació Catalana de Voluntariat Social

Francesc Borrell i Mas, president de la Fundació Família i Benestar Social

Jordi Bonet i Martí, president de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Àngels Guiteras Mestres, presidenta de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Josep Marquès i Baró, president de Creu Roja a Barcelona

Jordi Morató i Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

Arcadi Oliveras i Boadella, president de Justícia i Pau
Xavier Grau Sabaté, ONCE, Delegat Territorial de Catalunya
Oriol Pujol i Humet, director gerent de la Fundació Pere Tarrés
Jordi Roglà de Leuw, director de Càritas Diocesana de Barcelona
Joan Soler i Martí, secretari de l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya
Maria Truñó i Salvadó, responsable de Sensibilització i Polítiques d'Infància a UNICEF
- Comitè de Catalunya

Representants de les associacions empresarials i gremials i de les centrals sindicals

José Miguel Beneroso Pérez, representant de Foment del Treball Nacional
Raquel de Haro, responsable de política social de CCOO del Barcelonès
Raquel Gil Eiroá, secretària d'Igualtat i Polítiques Socials de la UGT de Catalunya
Pere Llorens i Lorente, president d'honor del Consell de Gremis de Comerç, Serveis i
Turisme de Barcelona
Joan Segarra i Ferran, director de la Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de
Catalunya

Representants de l'àmbit universitari i professional

Núria Basi i Moré, presidenta del Consell Social de la Universitat Pompeu Fabra
Núria Aymerich Rocavert, representant del Consell Social de la Universitat de
Barcelona (nomenada pel Parlament de Catalunya)
Sònia Hernández Tejada, secretària executiva del Consell Social de la Universitat
Autònoma de Barcelona
Núria Carrera i Comes, degana del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya
Rosa Vilavella Gasul, Col·legi d'Economistes de Catalunya
Lluís Comerón i Graupera, degà del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya
Josep M. Elias i Costa, president del Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Josep M. Martí i Martí, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya
Anna Parés i Rifà, degana del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
Rafel López Zaguirre, membre de la Junta de Govern del Col·legi d'Educadors i
Educaores Socials de Catalunya
Albert Tort Sisó, president del Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Pere Rigau Cateura, president d'Acció i Cooperació del Col·legi d'Enginyers Industrials
de Catalunya
Josep Vilajoana Celaya, degà del Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Jordi Craven-Bartle Lamote de Grignon, membre de la Junta de Govern del Col·legi
Oficial de Metges de Barcelona
Pedro L. Yúfera i Sales, degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona

Representants de l'obra social de les caixes d'estalvi

Mònica Duaigües, cap de Programes d'Atenció Social. Fundació CatalunyaCaixa
Marc Simón i Martínez, director de l'Àrea d'Integració Social de la Fundació "la Caixa"

Representants de la Judicatura i la Fiscalia

María Dolores Balibrea i Pérez, magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona
Maria Josep Feliu i Morell, jutgessa degana de la Província de Barcelona
Neus Pujal i Sánchez, fiscal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya

Sindicatura de Greuges de Barcelona

Marino Villa Rubio, síndic adjunt

Servei d'Ocupació de Catalunya

Esther Sánchez Torres, secretària d'Ocupació i Relacions Laborals de la Generalitat de Catalunya

Arquebisbat de Barcelona

Mn. Salvador Bacardit i Fígols, vicari episcopal de l'Arquebisbat

Observadora

Francesca Masgoret i Llardent, membre de l'Associació Consell de Cent

Coordinadors i coordinadores

Ferran Cortés i Izquierdo, coordinador del Grup de treball Acció comunitària
Cristina Brullet i Tenas, coordinadora del Grup de treball Famílies
Josep Clusa i Matinero, coordinador del Grup de treball Salut
Gemma Cánovas i Sau, coordinadora del Grup de treball Dones
Mercè Pérez i Salanova, coordinadora del Grup de treball Gent gran
Oriol Romaní i Alfonso, coordinador del Grup de treball Drogodependències
Albert Sales i Campos, coordinador del Grup de treball Pobresa
Josep M. Villena i Segura, coordinador del Grup de treball Infància

Experts i expertes

Ismael Blanco i Fillola, expert, excoordinador del Grup de treball Acció comunitària
Judith Cobeña i Guàrdia, experta, excoordinadora del Grup de treball Drogodependències
Marta Cruells i López, experta, excoordinadora del Grup de treball Dones
Jose Fernández i Barrera, experta, excoordinadora del Grup de treball Infància
Rafael Manzanera i López, expert, excoordinador del Grup de treball Sida
Josep Miró i Gelabert, expert, excoordinador del Grup de treball Voluntariat
Teresa Montagut i Antolí, experta, excoordinadora del Grup de treball Famílies
Albert Recio i Andreu, expert, excoordinador del Grup de treball Pobresa
Josep Ribera i Pinyol, expert, excoordinador del Grup de treball Immigració
Andreu Segura i Benedicto, expert, excoordinador del Grup de treball Salut
Joan Ramon Villalbí i Hereter, excoordinador del Grup de treball Sida
Carles Sala i Roca, expert, secretari d'Habitatge i Millora Urbana. Generalitat de Catalunya

Premi Consell Municipal de Benestar Social als Mitjans de Comunicació 2011

Guanyadors i guanyadores

Ràdio

- Menció especial
Ràdio Estel, per la trajectòria d'un mitjà radiofònic, i especialment al programa "Punt Org"
- Premi
"Àpats en companyia" de COM Ràdio (Agència de Comunicació Local)

Premsa

- Menció especial
"Pobresa Infantil, el lleure com a espai d'inclusió social". Revista *Estris*
- Premi
"Triomfs sobre la marginació" de Fidel Masreal. *El Periódico*

Televisió

- Menció especial
"Respira: l'autisme", d'Informació i Comunicació de Barcelona (BTV)
- Premi
"30 minuts: Escanyats per la hipoteca", de Televisió de Catalunya, SA

Internet

- Menció especial
www.assiscentreacollida.org, del Centre d'Acollida Assís
- Premi
www.totsmreixemunaoportunitat.org
i en especial al twitter http://twitter.com/#!/placido_mo
d'Arrels Fundació

Composició del jurat

Presidenta del Premi

Maite Fandos i Payà, tinent d'alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

Vocals

Marc Puig i Guardia, cap de Comunicació de l'Ajuntament de Barcelona
Josep Marquès i Baró, president de Creu Roja a Barcelona
Jordi Roglà de Leuw, director de Càritas Diocesana de Barcelona
Jordi Bonet i Martí, president de la Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Josep M. Català i Domènech, degà de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona
Josep M. Carbonell i Abelló, degà de la Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna, de la Universitat Ramon Llull
Josep M. Casasús i Guri, catedràtic del Departament de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra
Josep M. Martí i Martí, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya i director de les emissores SER Catalunya

Vocal de TV

Jordi Serra i Llena, cap de Programes de Televisió de Catalunya, SA

Vocal d'Internet

Salvador Alegret i Sanromà, president de la Fundació puntCAT

Vocal de Premsa

Vicent Sanchis i Llàcer, periodista i professor de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Ramon Llull

Vocal de Ràdio

Eugeni Sallent i Garriga, director de Radiocat XXI (RAC1 i RAC105)

Secretària del Premi

Emília Pallàs i Zenke, cap del Departament de Participació Social de l'Ajuntament de Barcelona

